

SAVIVALDYBIŲ ŽINYNAS

„Savivaldybės“ redakcijos leidinys

Kaunas

„Spindulio“ spaustuvė

1932

X. KARINĖS PRIEVOLĖS ĮSTATYMAS.

Karinės prievolės įstatymas	456
-----------------------------------	-----

XI. BIUDŽETAS IR ATSKAITOMYBĖ.

Savivaldybės knygoms, raštams, biudžetui ir atskaitomybei tvarkyti taisyklės	470
--	-----

XII. ĮVAIRŪS.

Pasų įstatai	519
Vidaus pasams duoti taisyklės	522
1924 m. spalio mėn. 18 d. susitarimas tarp Lietuvos ir Latvijos dėl tvarkos abiejų valstybių piliečiams, gyvenantiems pasienio zonoje, šių valstybių sienai pereiti	533
Pasienio zonos su Latvija suskirstymas	535
Pridedamoji konvencija prie Lietuvos - Vokietijos Prekybos sutarties 1923 m. birželio mėn. 1 dienos straipsnio 20	537
Baudžiamojo proceso įstatymo pakeitimas	542

XIII. INFORMACIJA.

Alytaus apskritis	546
Biržų „	557
Kauno „	569
Kedainių „	583
Kretingos „	595
Marijampolės „	605
Mažeikių „	621
Panevėžio „	630
Raseinių „	647
Rokiškio „	661
Seinų „	670
Šakių „	677
Šiaulių „	692
Tauragės „	716
Telšių „	728
Trakų „	739
Ukmergės „	746
Utenos „	763
Vilkaviškio „	776
Zarasų „	789
Pirmos eilės miestai	794

Pratarmė

Pirmasis ir vienintelis „Savivaldybių Kalendorius“ buvo išleistas 1925 metais. Nuo to laiko pakeista ir išleista visa eilė naujų įstatymų. Vietos reikalų tvarkyme padaryta neginčijamos pažangos. Taigi ir 1925 m. „Sav. Kalend.“ šiandien jau yra pasenęs.

Šio leidinio reikalas pribrendęs. Turėti vietos savivaldybių veikimą apimančius įstatymus, taisykles, įsakymus, instrukcijas ir informacijas viename rinkinyje verčia patsai gyvenimas.

„Savivaldybės“ Redakcija šiuo leidiniu patiekia visus vietos savivaldybę paliečiančius įstatymus, taisykles, įsakymus, svarbesnius aplinkraščius ir reikalingiausias žinias informacijai. Kai kurie jų įdėti ištisai, kitų — tik reikalingos ištraukos.

Šį leidinį redagavo ir medžiagą jam surinko V. R. M. juriskonsultas A. Jakobas ir savivaldybių departamento spaudos referentas V. Jocaitis. Prie šio darbo prisidėjo savivaldybių departamento administracijos referentas J. Naujokas, biudžeto referentas J. Markūnas ir vyresnysis revizorius T. Barisa.

Pr. Barkauskas,

„Savivaldybės“ Redaktorius,

Savivaldybių departamento direktorius.

Kaunas,

1932 m. rugsėjo m. 28 d.

VII. Susisiekimas.

Bendro naudojimos kelių ir tiltų įstatymas.

(V. Ž. Nr. 59 — 1921. III. 14).

§ 1. Bendro naudojimos geležinkeliai, plentai, vandens keliai, jų tiltai ir kiti įtvantai, taip pat tiltai per pažymėtas šio įstatymo priede plukdomąsias upes yra žinioj ir laikomi Susisiekimo Ministerijos.

Pastaba. Tiltams per pažymėtas šio įstatymo priede plukdomąsias upes satyti ir taisyti vietos savivaldybės duoda reikalingų vežiojimo priemonių.

§ 2. Bendro naudojimos vieškeliai, paprastieji keliai, jų tiltai ir kiti įtvantai, kurie nepažymėti 1 §, yra žinioj ir laikomi savivaldybių priverstinu darbu ar kitu būdu.

I pastaba. Ministerių Kabinetai duodama teisės paimti Susisiekimo Ministerijos žinion ir laikyti iš skaičiaus šiame paragrafe pažymėtųjų valstybinės reikšmės vieškelius ir jų tiltus. Šiems vieškeliams ir tiltams laikyti vietos savivaldybės duoda reikalingų dirbamų jėgų ir vežiojimo priemonių.

II pastaba. Valstybės žinioj esantieji žemės ūkiai ir miškai nuo pildymo šiame paragrafe nurodytųjų pareigų neatsleidžiami.

§ 3. Miško medžiaga keliams ir jų įtvantams taisyti ar statyti duodama iš valstybinių miškų skolintinai Žemės Ūkio ir Valstybės Turtų Ministerijos nustatyta taksą, atsiyginant gaunamais už tuos miškus savivaldybių mokesniais.

§ 4. Molis, žvyras, smėlis, akmuo ir kita reikalinga keliams ir jų įtvantams taisyti medžiaga imama iš valstybinių ir privatiųjų žemių Apskritis Tarybos nustatytais ir Vidaus Reikalų Ministerijos su Žemės Ūkio ir Valstybės Turtų Ministerija susitarus patvirtintomis kainomis.

§ 5. Techninis aparatas vieškeliams ir paprastiesiems keliams laikyti priklauso savivaldybėms ir jų apmokamas.

§ 6. Taisyklės vieškeliams ir paprastiesiems keliams taisyti nustato ir jų vykdymą prižiūri Vidaus Reikalų Ministerija.

§ 7. „Laikinas įstatymas apie svarbesnius vieškelius ir gruntinius kelius“ iš 1919 metų spalio mėnesio 8 dienos (Laik. Vyr. Žinios Nr. 13) panaikinamas.

Bendro naudojimos kelių ir tiltų įstatymo priedas.

Steigiamojo Seimo priimta 1921 m. vasario mėn. 15 d.

Upių vardai	Plukdymo vieta
I. Nemuno upynas	
Nemunas	Merkinė — Prūsų siena.
Nemuno įtakos	
Veršnia	Aukštadvaris — Nemunas.
Streva	Spindžių ežeras — Nemunas.
Neris	Ciobiškis — Nemunas.
Sventoji	Užpaliai — Neris.
Nevėžis	Lapinavas — Nemunas.
Dubysa	Sventosios žiotis — Nemunas.
Mituva	Gedžiūnai — Nemunas.
Šešupė	Pilvės žiotis — Prūsų siena.
Jūra	Aitros žiotis — Mažosios Lietuvos siena.
Minija	Žarėnai — Mažosios Lietuvos siena.
Jūros įtaka	
Šešuva	Upės žiotis — jūra.
II. Ventos upynas	
Venta	Kursėnai — Lietuvos siena.
Ventos įtakos	
Vadaksta	Vegeriai — Venta.
Varduva	Domijos žiotis — Venta.
Virvita	Biržėnų dvaras — Venta.
III. Lielupės upynas	
Lielupės upynas	
Muša	Rajūnai — Lietuvos siena.
Nemunėlis	Višunkos (Višupkos) žiotis — Latvijos siena.
Nemunėlio įtaka	
Apaščia	Roviejos žiotis — Nemunėlis.

Keliams laikyti ir tvarkyti taisyklės.

(V. Ž. Nr. 327 — 1930. V. 12).

I. Kelių rūšys.

§ 1. Bendro naudojimos kelių ir tiltų įstatymo § 2 savivaldybių priežiūrai pavesti viešieji keliai, einant Kelių įstatymo 11 str. (V. Ž. Nr. 361, eil. 2465), laikomi vieškeliais ir skirstomi trimis rūšimis (V. Ž. Nr. 392 — 1932. VIII. 3).

§§ 2 ir 3 panaikinti (V. Ž. Nr. 392 — 1932. VIII. 3).

II. Kelių taisymas.

§ 4. Savivaldybių priežiūrai pavesti keliai gali būti tvarkomi:

- 1) savivaldybių lėšomis,
- 2) vietos gyventojų ir
- 3) bendrai savivaldybės ir vietos gyventojų.

Kelių taisymo būdą nustato apskrities taryba.

III. Kelių taisymo pareigos.

§ 5. Kelius taisyti privalo nekilnojamo turto savininkai arba jo valdytojai.

§ 6 panaikintas (V. Ž. Nr. 392 — 1932. VIII. 3).

§ 7. Kiekvienam valsčiaus ar miesto nekilnojamojo turto savininkui ar jo valdytojui skiriama taisyti: 1) I ar II rūšies vieškelis ir 2) III rūšies vieškelis.

Žemės ūkiams viešelių taisymo pareigų didumas nustatomas proporcingai mokamam ar privalomam mokėti valstybiniam žemės mokesčiui, o kitam nekilnojamam turtui — proporcingai mokamam ar privalomam mokėti valstybiniam nekilnojamojo turto mokesčiui ir šių taisyklių § 13 nustatyta tvarka.

Tiems nekilnojamojo turto savininkams ar jo valdytojams, kuriems dedama ir gatvių bei šaligatvių laikymo pareiga, ji įskaitoma į viešelių taisymo pareigą.

Valsčiaus ar miesto nekilnojamojo turto savininkams ar jo valdytojams viešelių taisymo pareigos paskirstomos 5 metams.

Ši tvarka taikoma naujam viešelių taisymo pareigų paskirstymui, kuris turi būti padarytas ligi 1935 m. spalio 1 dienos (V. Ž. Nr. 392 — 1932. VIII. 3).

§ 8. Pirmos ir antros rūšies kelių už valstybinius miškus, ežerus ir kitus vandenis laiko ir taiso savivaldybės šių taisyklių §§ 4 ir 7 tvarka.

Vidaus Reikalų Ministeris, susitaręs su Žemės ūkio Ministeriu kas metai nustato savivaldybėms atlyginimą už kelių tvarkymą, kurį gauna iš valstybės išdo Žemės ūkio Ministerijos kreditan.

Nustatant tą atlyginimą, žiūrima kelio kokybės, taisymo medžiagos ir darbo jėgų kainų. Žinios imamos iš vietos savivaldybių.

Atlyginimas išmokamas savivaldybėms prieš kelių taisymo darbų pradžią ir naudojamas tik kelių ir tiltų taisymo reikalams.

Šiems keliams ir jų tiltams taisyti reikalingą miško medžiagą savivaldybės gauna iš valstybės miškų nemokamai.

§ 9. Trečios rūšies vieškelius valstybiniuose miškuose taiso miškų administracija valstybės lėšomis (V. Ž. Nr. 392 — 1932. VIII. 3).

§ 10. Jeigu I ir II rūšies keliai, ar jų dalis, einant apskrities tarybos nutarimu tvarkoma savivaldybės lėšomis, tai nekilnojamojo turto savininkams ar jų valdytojams, valsčiaus tarybai nutarus, gali būti uždėtos natūralinės kelio tvarkymo pareigos.

§ 11. Valsčiaus taryba nustato normalinę kainą už natūralinę kelio tvarkymo pareigą tokią, kad jos užtektų įvertintam keliui galutinai sutvarkyti. Šiuo būdu surinkti pinigai turi būti sunaudoti tam reikalui.

§ 12. Kiekvienam nekilnojamojo turto savininkui ar jo valdytojui kelių taisymo pareiga skiriama atlikti tame valsčiuje arba mieste, kur yra jo nekilnojamasis turtas.

§ 13. Prieš kelių taisymo pareigų paskirstymą, keliai išmatuojami, išrūšiuojami, nustatoma jų kokybė ir kelių tvarkymo santykis. Šį darbą padirba valsčiaus kelių komisija iš pirmininko — viršaičio ir dviejų valsčiaus tarybos renkamų narių.

§ 14. Keliai skiriami taisyti kiekvienam arčiau jo gyvenamos vietos.

Kelių taisymo pareigų paskirstymo pertvarkymas, perkėlimas taisyti į kitą vietą, gali būti daromas dėl svarbių priežasčių ir apskrities valdybai sutikus (V. Ž. Nr. 392 — 1932. VIII. 3).

§ 15. Kelių ir tiltų, einančių dviejų apskričių siena, taiso tų apskričių kaimyninės savivaldybės bendrai; šių kelių taisymo priuošiamiesiems ir kitiems darbams tvarkyti ir prižiūrėti sudaroma komisija iš suinteresuotų apskrities savivaldybių po vieną valdybos narį ir techniką.

Komisijų ginčus sprendžia savivaldybių departamentas galutinai.

§ 16. I ir II rūšies kelių taisymo paskirstymo projektą seniūnijoms paruošia valsčiaus kelių komisija. Komisijos projektą svarsto ir tvirtina valsčiaus taryba, dalyvaujant seniūnams.

Kelių taisymo darbą seniūnijos gyventojams skirsto viršaitis su seniūnu.

Kelių taisymo darbui paskirstyti seniūnijos gyventojams, seniūnijos sueiga gali išsirinkti specialinę komisiją, kurios darbus tvirtina viršaitis.

§ 17. Kelių paskirstymo sąrašai duodami seniūnams ir vietos policijai. Vietą ir kelio didumą paskirto nekilnojamo turto savininkui ar valdytojui taisyti nurodo vietoje seniūnas.

IV. Tiltų laikymas ir taisymas.

§ 18. Pirmos ir antros rūšies kelių tiltus ilgesnius kaip 8 mtr. laiko ir taiso apskrities savivaldybė, o visus kitus valsčiaus savivaldybė.

III rūšies kelių tiltus ilgesnius kaip 2 mtr. taiso valsčiaus savivaldybė savo lėšomis, o visus kitus III rūšies keliuose tiltų laikymą, valsčiaus tarybos nutarimu gali būti pavesta seniūnijoms arba atskiriems nekilnojamojo turto savininkams ar jų valdytojams taisyti, kur tiltai yra.

§ 19. Viešo naudojimo tiltus prie užtvankų taiso ir laiko užtvankos savininkas savo lėšomis. Bet jeigu tiltas būtų reikalingas ir nesant ten užtvankos ar įmonės, tai savivaldybė duoda tokią dalį lėšų, kuri būtų reikalinga tiltui statyti ar remontuoti nesant ten užtvankos ar įmonės. Lėšų didumą nustato apskrities kelių komisija, dalyvaujant užtvankos savininkui ar jo įgaliotam asmeniui, nutarimą tvirtina apskrities valdyba.

V. Kelių taisymo laikas ir priežiūra.

§ 20. Keliai taisomi pavasarį po vasarojaus sėjos prieš šienapiūtę ir rudenį nuėmus javus nuo laukų. Ypatingais atsitikimais keliai turi būti taisomi ir kitu laiku.

Apskirtyse keliams taisyti dienas nustato ir skelbia atatinamųjų apskričių valdybos.

§ 21. Kelių ir tiltų laikymą ir taisymą prižiūri apskrities viršininkas, apskrities valdyba, apskrities kelių komisija, valsčiaus viršaitis, policija ir seniūnai.

Apskrities kelių komisiją sudaro pirmininkas — apskrities valdybos pirmininkas arba valdybos narys ir du nariai — apskrities technikas ir to valsčiaus viršaitis, kurio sienose taisomas kelias.

Technikinė kelių ir tiltų taisymo priežiūra priklauso apskričių technikams.

VI. Keliams taisyti medžiaga.

§ 22. Keliams ir tiltams taisyti ir statyti miško medžiaga duodama savivaldybėms į skolą iš valstybinių miškų Žemės ūkio Ministerio nustatyta taksą.

Atlyginimą už duotą miško medžiagą Žemės ūkio Ministerija išskaito iš savivaldybių įstaigoms priklausančių mokesčių už miškus ir ežerus.

§ 23. Kelių taisymo reikalams žvyrius, smėlis ir molis imamas iš valstybinių ir savivaldybėms priklausančių žemių, upių ir ežerų atatinamųjų įstaigų nurodytose vietose.

Savivaldybės turi pasirūpinti įsigyti nuosavybėn arba išnuomoti žemės žvyriui, smėliui ir moliui imti. Esant reikalui žvyrius, smėlis ir molis keliams taisyti gali būti imamas iš privačių žemių, išėmus sodybas, apskričių tarybų nustatytais ir Vidaus Reikalų Ministeriui susitarus su Žemės ūkio Ministeriu patvirtintomis kainomis.

§ 24. Privatinėse žemėse žvyriui, smėliui ir moliui imti vietas, prie jų privažiavimus, už tuos privažiavimus žemių savininkams atlyginimą nustato šių taisyklių § 13 numatyta komisija, dalyvaujant patariamuoju balsu vietos seniūnui ir žemės savininkui.

Komisijos nutarimai gali būti skundžiami apskrities valdybai (V. Ž. Nr. 392 — 1932. VIII. 3).

§ 25. Atlyginimą už paimtą keliams, jų įtvarams taisyti žvyrių, smėlį, molį, privažiavimą ir kitus padarytus nuostolius, medžiagą imant, žemės savininkui sumoka vietos valsčių savivaldybės.

§ 26. Valsčių viršaičiai ir seniūnai turi prižiūrėti, kad žvyrius, smėlis ir molis nurodytose ir pažymėtose vietose būtų imamas tvarkingai.

VII. Techninis kelių tvarkymas.

§ 27. Pirmos rūšies kelias horizontalinėje vietoje, skersiniame profilyje turi 12 mtr. platumo:

žvyruojamoji dalis	5 mtr.
du šalikeliai po 1,5 mtr.	3 „
du grioviai po 1,5 mtr.	3 „
du užgrioviai po 0,5 mtr.	1 „

§ 28. Antros rūšies kelias horizontalėje vietoje skersiniame profilyje turi 10 mtr. platumo:

žvyruojamoji dalis	4 mtr.
du šalikeliai po 1 mtr.	2 „
du grioviai po 1,5 mtr.	3 „
du užgrioviai po 0,5 mtr.	1 „

§ 29. Trečios rūšies kelias horizontalėje vietoje skersiniame profilyje turi 6 mtr. platumo:
važiuojamoji dalis 4 mtr.
du grioviai po 1 mtr. 2 „

§ 30. Grioviai turi turėti ne mažiau kaip 40 cmtr. gylio, var-tojant šabloną; griovių dugnas turi būti ne siauresnis kaip 40 cmtr., supiltam keliui aukščiau kaip 45 cmtr. — grioviai nereika-lingi, tokio kelio šlaitai daromi ne mažiau kaip 1:1,5 nuolaidumo ir sustiprinami velėnomis. Griovių atkrančių pamatai turi būti ne trumpesni kaip griovio gilumas; silpnos žemės atkrančių pamatai padidinami.

§ 31. Kelio ir griovių išilginis nuolaidumas daromas ne ma-žiau kaip 1:100.

§ 32. Kelio skersinis nuolaidumas daromas nuo 0,04 mtr. ligi 0,08 kelio platumo. Kelio skersinis nuotakumas turi būti di-desnis kaip išilginis kelio nuotakumas.

§ 33. Pirmos ir antros rūšies keliai turi būti žvyriuojami ar-ba taisomi kita tinkama medžiaga.

§ 34. Sauskeliams sutvirtinti geriausia medžiaga žvyrius, garvežių deguliai įmaišant molio ne daugiau kaip 10%.

Kelias sutvirtinamas žvyriu šiuo būdu: važiuojamoji kelio da-lis užpilama žvyriaus sluoksniu 8 — 10 cmtr. storumo, viršui bar-stoma sauso sutvirtinto molio ir sumaišoma geležiniais grėbliais ar akėčiomis; sumaišytas sluoksnis lyginamas volais ar plentru-liu; ant pirmojo sluoksnio tuo pat būdu pilama antras sluoksnis ir vėl išlyginama. Vieškelio 6 mtr. pločio vienam kilometrui reikalin-ga nuo 600 — 800 kub. mtr. žvyriaus; keliui palaikyti kas metai reikia nuo 40 ligi 80 kub. mtr. žvyriaus vienam kilometrui.

§ 35. Smiltynų keliai taisomi įmaišant smėlin molio ligi 10 cmtr. storumo; kelio paviršius sustiprinamas volu ar plentru-liu.

§ 36. Lekiančių smėlynų kelias sutvirtinamas šilažole, spyg-liuotų medžių šakomis, drožlėmis, skiedromis, velėnomis ir pana-šia medžiaga. Važiuojamoji kelio dalis nukasama ir patalan klo-jama šilažolė ar kitokia medžiaga, suslegiama ir užpilama žvy-riaus sluoksniu ligi 12 cmtr. storumo; kelias voluojamas esant drėgnam orui ar palaistant. Žvyriui susigulėjus pilamas naujas žvyriaus sluoksnis įmaišant molio. Sustiprinant kelio patalą velė-nomis, jos dedamos gulsčiai, žole aukštyr, viršui pilama žvyriaus, įmaišant molio ir išlyginama.

§ 37. Kelio paviršius lyginamas akėčiomis, grėbliais, arkli-niais ar motoriniais kelių plūgais.

§ 38. Esant riebaus molio keliui, važiuojamoji dalis sustip-rinama 15 cmtr. žvyriaus sluoksniu, įmaišant 15% molio ir viską išlyginant.

§ 39. Esant labai riebaus molio keliui, važiuojamai kelio da-liai sustiprinti paruošiama tam tikras patalas (pagrindas); pata-lan klojama skersai kelio žabų sluoksnis 15 — 20 cmtr. storumo, užpilama molio sluoksnis 5 cmtr. storumo ir viskas sumušama.

Patalas turi tikslo nepraleisti vandens į kelio apačią. Viršui patalo užpilama žvyriaus, viskas suslegiama ir išlyginama.

§ 40. Pelkėti ir minkšti keliai sustiprinami fašinomis; užpila-ma žvyriaus su smėliu ir išlyginama.

§ 41. Pelkėtiems keliams nusausti per 5 mtr. nuo kelio ka-sama lygiagrečiai 2 — 3 mtr. platumo griovis ir kas 50 mtr. sker-siniai grioviai.

§ 42. Užtvindomų kelių šlaitai sutvirtinami akmenimis ar fa-šinomis; lekiančio smėlio šlaitai sutvirtinami velėnomis, akmenimis ar sėjama žole.

§ 43. Šaltiniuotoms vietoms nusausti skersai kelio kasami grioviai ir juose sumetama lauko akmenėliai, dugne didesnieji, pa-viršiuje smulkesnieji arba grioveluose klojama fašinos, eglių ar pušų šakelės; užpilama žvyriaus ir šiek tiek molio.

§ 44. Kelių grioviai atnaujinami nustatytu laiku esant sau-sam orui; kaimynai kasa griovius sutartinai nustatytu nuolaidu-mu; iškastoji iš griovio žemė, tinkama keliui sutvirtinti, metama ant kelio, gi purvai ir kita netinkama žemė metama ant dirvos.

§ 45. Kelio duobės lyginamos tik tokia žeme, kuri tvirtina kelią, būtent žvyriu ir smėliu; pataisytos kelio vietos sumušamos.

§ 46. Pirmos ir antros rūšies keliai apsodinami medžiais griovio lauko pusėje per 15 — 20 mtr. vienas nuo kito; nesodi-nama medžių, kurie žemai turi daug šakų.

§ 47. Tiltai ir vandens takai turi būti tinkamai prižiūrimi; patiltės turi būti valomos nuo šakų, kelmų ir kitokių kimšulių; pa-vasarį tiltų ledlaužiai, basliašuliai, kamarkos ir t. t. apkapojami nuo ledų.

§ 48. Keliuose statomi šie ženklai: a) kilometrams žymėti, b) pavojingoms vietoms žymėti, c) kelių kryptims žymėti (kelro-džiai) ir d) apskričių ir valsčių sienoms skirti. Šių ženklų pavyz-džius nustato savivaldybių departamentas.

VIII. Skundai ir baudos.

§ 49. Nustatytu laiku nepataisę skirtų jiems taisyti kelių ar tiltų, ar blogai juos pataisę, gali būti baudžiami administraciniu keliu, einant apskričių tarybų išleistais įsakymais.

Laiku nepataisytus kelius taiso savivaldybės nepataisiusiųjų lėšomis, atiduodant darbus iš varžytynių. Išlaidos išieškomos iš nepataisiusiųjų kelių administraciniu keliu.

§ 50. Savivaldybių organų nutarimai, įsakymai ir veiksmai kelių tvarkymo reikalais skundžiami vietos savivaldybės įstatymo (V. Ž. Nr. 356, eil. 2419) nustatyta tvarka (V. Ž. Nr. 392 — 1932. VIII. 3).

§ 51. Vieškeliams ir paprastiems keliams taisyti ir laikyti taisyklės ir pakeitimai (V. Ž. Nr. 75, eil. 681, V. Ž. Nr. 138, eil. 1013, Nr. 161, eil. 1145 ir Nr. 177, eil. 1224) panaikinami.

Vidaus Reikalų Ministerio aplinkraštis apskričių valdyboms.

1931 m. kovo mėn. 26 d.

Einant 1930 metų gegužės 12 dieną paskelbtomis naujomis keliams laikyti ir tvarkyti taisyklėmis (V. Ž. 327 Nr.), turi būti padarytas naujas kelių taisymo pareigų paskirstymas gyventojams, kuriems ta pareiga uždedama. Apskričių ir valsčių daugumoje šito naujo paskirstymo, einant nurodytomis taisyklėmis, dar nėra padaryta. Del to pavedu apskričių valdyboms pasirūpinti, kad ten, kur to paskirstymo nepadaryta, valsčių ir miestų savivaldybės jį atliktų ligi š. m. pavasario kelių taisymo sezono pradžios. Pareigų skirstymas, kaip nurodyta, turi būti daromas, prisilaikant naujųjų taisyklių, tačiau III-čios rūšies keliai, apskrities valdybai nutarus, gali būti skirstomi ne tik seniūnijos, kaip taisyklių § 9 nurodo, bet ir viso valsčiaus gyventojams, kuriems ta pareiga yra privaloma. Tuo būdu, kiekvienas valsčiaus gyventojas, kuris nėra nuo kelių taisymo pareigos atleistas, gautų taisyti 2 kelio sklypus, būtent: 1) I-os ar II-ros rūšies kelio sklypą ir 2) III-os rūšies kelio sklypą.

Kartu pavedu apskričių valdyboms stropiai žiūrėti, kad kelių taisymo pareigos būtų skirstomos atskiriems kelių taisytojams galimai teisingiau. Vykdydami šį uždavinį apskričių inžinieriai ir valdybų nariai turi vietose tikrinti valsčių ir miestų savivaldybių darbą ir reikalui esant, daryti nurodymų ir paaiškinimų. Valsčių kelių komisijos, rūšiuodamos, einant taisyklių § 13, kelius jų taisymo sunkumo atžvilgiu ir nustatydamos tarp tų rūšių santykį, turi atsižinti kelio rūšies, jo grunto, tuo keliu judėjimo dydžio, keliui taisyti medžiagos pristatymo sąlygų, kelio tolumo nuo taisytojo gyvenamos vietos ir t. t.

Pirmos ir antros rūšies keliams taisyklėmis nustatytas platumas gali būti vykdomas ne iš karto, bet palaipsniui, t. y. pirmoje eilėje reikalinga plėsti tuos kelius ar tas jų vietas, kur judėjimo sąlygos to reikalauja. Jeigu kai kurie I-os ar II-os rūšies keliai neturi taisyklėmis nustatyto platumo, tai keliui paplatinti reikalinga žemė gali būti paimta, tik žemės savininkui sutikus.

Kelių įstatymas.

(V. Ž. Nr. 361 — 1931. VII. 17)

Plentai.

1. Viešojo naudojimosi plentai skirstomi dviem rūšim: pirmosios rūšies yra magistraliniai plentai, antrosios rūšies — visi kiti plentai.

Plentus rūšimis skirsto Ministerių Kabinetas.

2. Plentas su paplentėmis horizontalinėje vietoje turi skersiniame profilyje:

- 1) pirmosios rūšies — 16 metrų ir
- 2) antrosios „ — ligi 15 metrų pločio.

Be to, apvažiuojamasis kelias plento remonto laiku nustatomas ligi 5 mtr.

Prie miestų ir kituose ypatingai intensyvinio judėjimo ruožuose plentų plotis gali būti didesnis kaip šiame straipsnyje nustatyta.

3. Pirmosios ir antrosios rūšies plentams normalius skersio profilius tvirtina Susisiekimo Ministeris.

4. Iškasose, pylimuose, prie tiltų, pelkėtose vietose ir kitur, kur tat technikos atžvilgiu yra reikalinga, plentas ir paplentės turi būti tokio pločio, koks reikalingas keliui, jo pastatams ir vandens nuleidimui taisyklingai pastatyti.

5. Apvažiuojamasis kelias daromas toje plento pusėje, kurioje bus tai patogiau, atsižvelgiant į vietos reljefą ir gretimųjų žemės savininkų reikalus.

6. Miške abiem pusėm plento turi būti palikta laisva nuo medžių juosta po 10 metrų pločio, skaitomo lygiose vietose — nuo išorinės plento griovio briaunos, o iškasose — šlaito briaunos.

Sausose vietose 10 metrų juostoje miškas gali būti neiškertamas, bet tik praretinamas.

7. Trobesių statybos linija, statant naujus trobesius, turi būti ne arčiau kaip per 6 metrus nuo išorinės plento griovio ar iškasos šlaito briaunos ar pylimo pado. Bet iškasose, gilesnėse kaip 4 metrai, trobesių statybos linija gali būti, prireikus, nukelta ligi 15 metrų.

8. Plentų prižiūrėjimo personalo trobesiams skiriami prie plentų žemės sklypai turi būti nuo $\frac{1}{4}$ ligi 1 ha didumo.

9. Plento apvažiuojamajam keliui, taip pat, plentų ir tiltų darbus dirbant, laikiniems pastatams ir įrengimams reikalingi žemės plotai imami iš gretimųjų žemės savininkų laikinai naudotis.

Prieš imant tuos žemės plotus, reikia apie tai pranešti žemės savininkui.

Už paimtus žemės plotus jų savininkams atlyginama Ministerių Kabineto nustatytais normomis.

10. Plentų sniegotvorėms statyti leidžiama naudotis gretimųjų žemės savininkų žeme.

Vieškeliai.

11. Vieškeliai skirstomi trimis rūšimis:

Pirmosios rūšies vieškeliai yra keliai, kurie jungia miestus, pramonės centrus, kurortus ir kitas žymesnes apskričių vietas ir kurie turi susisiekimui didelės reikšmės.

Antrosios rūšies vieškeliai yra keliai, kurie jungia valsčių centrus, miestelius, bažnytkiemius ir vasarvietes arba jungia šitas vietas su plentais, geležinkelių stotimis ir pirmosios rūšies vieškeliiais.

Trečiosios rūšies vieškeliai yra visi kiti viešojo naudojimosi keliai, kurie jungia atskiras gyvenamąsias vietas.

12. Vieškelis su šalikelėmis ir grioviais horizontalinėje vietoje turi skersiniame profilyje:

- 1) pirmosios rūšies — 12 metrų,
- 2) antrosios „ — 10 „ ir
- 3) trečiosios „ — 7 „ pločio.

13. Kiti keliai turi ligi 6 metrų pločio.

14. Vieškelių normalius skersio profilius nustato Vidaus Reikalų Ministeris, susitaręs su Susisiekimo Ministeriu.

15. Iškasose, pylimuose ir vietose, kur tatau reikalinga dėl vandens nuleidimo, juostos plotis daromas didesnis kaip 12 str. nurodytas, žiūrint statybos technikos dėsnių.

16. Trobesių statybos linija, statant naujus trobesius, turi būti ne arčiau kaip per 10 metrų nuo vieškelio ašies.

17. Vieškelių tinklą nustato ir vieškelius rūšimis skirsto atitinkamų apskričių tarybos ir tvirtina Vidaus Reikalų Ministeris.

Vidaus Reikalų Ministeris, tvirtindamas I rūšies vieškelių tinklą, susitaria su Krašto Apsaugos ir Susisiekimo Ministeriais.

18. Vieškelių juostos kryptį ištaisant, ištiesinant ar perkeltiant į kitą vietą, už paimtą žemę jos savininkui turi būti atlyginta. Atlyginta gali būti seno kelio žeme, jei kelias lieka to pat savininko žemėje arba pakeitimo keliu, kai tą žemę lengva ir patogų privesti prie žemės savininko, per kurio žemę išvestas kelias. Negalint atlyginti žeme, atlyginimas duodamas pinigais Ministerių Kabineto nustatytomis normomis.

Grioviai.

19. Iš plentų ir vieškelių griovių vandeniui nuleisti leidžiama kasti nuleidžiamuosius griovius tiek per valstybės ir savivaldybių, tiek ir per privatių savininkų žemes be atlyginimo.

Iškastuosius griovius palaiko tie savininkai, kurių žemėje jie yra.

20. Plento ar vieškelio šoninius, atkalnių ar nuleidžiamuosius griovius kasant ar valant, iškastas žemes leidžiama išsklaidyti gretimųjų savininkų laukuose, negadinant pasėlių.

21. Perkirstų grioviais žemių savininkams reikalingus per tuos griovius tiltus stato ir palaiko patys žemės savininkai.

22. Jeigu žemės savininkas, kuris privalo iškastuosius einant 18 str. nuleidžiamuosius griovius palaikyti, laiko juos netinkamai ir tuo daro nuostolių plentui ar vieškeliui ar kitų savininkų žemės ar miško ūkiams, tai Susisiekimo Ministerija turi teisę padaryti reikalingą tų ištaisymų remontą savo lėšomis ir išlaidas išieškoti iš turėjusio tą remontą padaryti žemės savininko. Šios išlaidos išieškomos valstybinių mokesčių išieškojimo tvarka.

Baudos.

23. Už plento ar vieškelio griovių teršimą, tiltų ar kitų įtvarų gadinimą, plento ar vieškelio medžių sunaikinimą ar sužalojimą, gyvulių kelio juostoje ganymą apskrities viršininkas baudžia pinigine bauda ligi 500 litų. Baudos neįmokėjus, ji gali būti pakeista areštu ligi vieno mėnesio.

Baigiamoji dalis.

24. Šį įstatymą vykdo ir esamiems plentams ir vieškeliams šiame įstatyme nustatytų pločių ir kitų nuostatų taikymą sprendžia tas ministeris, kurio žinioje yra plentas ar vieškelis.

Autovežimių įstatymas.

(V. Ž. Nr. 358 — 1931. VI. 10)

1. Šiuo įstatymu tvarkomas susisiekimas autovežimiais viešo naudojimo keliais: miestų gatvėmis ir aikštėmis, plentais ir vieškeliiais.

2. Šiame įstatyme autovežimiais vadinamos susisiekimo priemonės, kurios varomos mechaninių variklių jėga.

Motociklais vadinamos dviejų ratų susisiekimo priemonės, varomos mechaninių variklių jėga. Motociklai gali būti su prikabinamuoju vežimėliu.

3. Autovežimiai, kurie skiriami keleiviams vežioti ir turi ne mažiau kaip 8 vietas be šoferio, vadinami autobusais.

Autovežimiai, kurie skiriami kroviniams vežioti, vadinami autosunkvežimiais. Lengvesnio tipo autovežimiai, kurie turi ne daugiau kaip 7 vietas, vadinami automobiliais.

4. Autovežimiai ir motociklai, išskyrus krašto Apsaugos Ministerijos susisiekimo ir transporto priemones, turi būti atitinkamos apskrities ar miesto valdybos pripažinti tinkamais važinėti ir

įregistruoti. Miesto ar apskrities valdyba, įregistruodama kalbamas susisiekimo ar transporto priemones, išduoda leidimus ir numerius.

Tokia pat tvarka registruojami ir išduodami leidimai tiegiams arklių vežimams, kurie naudojami tik verslo reikalams.

5. Susisiekimo Ministeris, atsižvelgęs į geležinkelių interesus, pašto maršrutus ir kitus valstybės interesus, nustato ruožus, kuriuose palaikomas organizuotas keleivių susisiekimas ar krovinių autosunkvežimiais transportas.

Tokiuose ruožuose kursuojantieji autovežimiai turi gauti specialinius Susisiekimo Ministerio leidimus tuose ruožuose vežioti už atlyginimą keleivius ar transportuoti krovinius.

Jeigu tuose ruožuose yra ir savivaldybių lėšomis laikomų kelių, tai leidimai išduodami, susitarus su Vidaus Reikalų Ministeriu.

6. Jeigu 5 str. numatytuose ruožuose organizuoto susisiekimo įrengimas reikalauja iš įrengėjų didesnių išlaidų, Susisiekimo Ministeris, Ministerių Kabinetai nutarus, vietoje leidimo gali duoti koncesiją, pagrįstą išimtinės teisės principu, bet ne ilgiau kaip 6 metams.

7. Užsienio autovežimius ir motociklus, kurie turi tarptautinį liudymą, ženklą ir numerį, registruoja pasienio muitinės. Išbuvę Lietuvoje be išvažiavimo vienerius metus, jie turi būti įregistruoti 4 str. nustatyta tvarka.

8. Miestuose ir kitose vietose, kur susisiekimas yra didesnis, apskričių ar miestų valdybos steigia automobilių stotis.

Koncesijų ruožuose tokių stočių steigimas gali būti pavestas koncesijų sąlygomis koncesininkams.

9. Autovežimiais susisiekti tvarkaraštį, keleivių ir krovinių tarifus iš anksto nustato autovežimių savininkas ir praneša juos atitinkamų apskričių ar miestų valdyboms, kurios juos skelbia automobilių stotyse.

Leidimų ir koncesijų ruožuose tvarkaraščiai ir tarifai sustatomi ir skelbiami laikantis leidimų ir koncesijų sąlygų.

Autobusų ir taksi tarifus miestuose nustato savivaldybių organai.

Tvarkaraščiai ir tarifai įgyja galios per 7 dienas nuo jų paskelbimo.

10. Autovežimiais draudžiama važinėti:

1) keliais, kurie paskirti dviračiais važinėti ar pėstiems vaikščioti ir

2) sauskeliais ir jų tiltais arba jų dalimis, kur dėl kelio ar tilto stovio yra pavojinga važinėti.

Be to plentų ir vandens kelių valdyba, taip pat apskričių ar miestų valdybos turi teisę uždrausti važinėti tais sauskeliais, kurie pagrindiniai taisomi arba kurie gali būti dėl važinėjimo sugadinti.

Plentų ir vandens kelių valdybos įsakymais ar atitinkamų miestų savivaldybių organų nutarimais gali būti uždrausta važinėti tam tikromis autovežimių rūšimis ar tam tikro svorio tais keliais ar tomis miesto gatvėmis, kur tokių autovežimių važinėjimas kenkia bendram kelio stoviui ar gatvės susisiekimui.

11. Šio įstatymo 4 ir 7 str. nurodytos susisiekimo ir transporto priemonės už naudojimąsi sauskeliais, jų tikrinimą, registravimą ir numerius apdedamos mokesčiu.

Šio mokesčio normas nustato Ministerių Kabinetas, Vidaus Reikalų ir Susisiekimo Ministeriams pasiūlius.

Mokestis įnešamas į valstybės iždą prieš susisiekimo priemonių įregistravimą.

Pusė šio mokesčio eina įzdo naudai, antra pusė Vidaus Reikalų Ministerio paskirstoma savivaldybėms pašalpos forma jų išlaikomiems keliams, kurie naudojami autovežimių, gerinti ir laikyti.

12. Leidimų ir koncesijų ruožuose kursuojančių autovežimių savininkai be 11 str. nustatyto mokesčio moka šį kelių naudojimo verslo mokestį:

1) leidimų ruožuose — Susisiekimo Ministerio nustatytą mokestį,

2) koncesijų ruožuose — koncesijos sutartimi nustatytą mokestį.

Viena dalis šio mokesčio eina įzdo naudai, antra dalis, proporcinga kiekviename atskirame eksploatacijos ruože savivaldybių laikomų kelių ilgiui, Vidaus Reikalų Ministerio paskirstoma atitinkamoms savivaldybėms pašalpos forma jų laikomiems keliams, kurie naudojami autovežimių, gerinti ir laikyti.

13. Nuo 11 str. numatyto mokesčio atleidžiama:

1) valstybės ir savivaldybių įstaigų susisiekimo ir transporto priemonės,

2) svetimų valstybių atstovybių susisiekimo priemonės,

3) susisiekimo ir transporto priemonės tų valstybės ir savivaldybių įstaigų tarnautojų, kuriems įstatymas deda pareigas jas turėti tarnybos reikalams,

4) raudonojo kryžiaus įstaigų susisiekimo ir transporto priemonės ir

5) ugniagesių organizacijų susisiekimo ir transporto priemonės.

14. Laikinais įvažiuojant į Lietuvą svetimos valstybės įregistruoti autovežimiai ir motociklai gali būti atleidžiami nuo mokesčio abišalumo principu.

15. Neįmokėtas nustatytu laiku mokestis ir baudos išieškomi valstybės mokesčių išieškojimo tvarka.

16. Šoferiais gali būti asmenys, kurie yra sveiki, išlaikę šoferio egzaminus ir turį šoferio knygelę.

Automobilių, kurie naudojami asmens reikalams, šoferiais gali būti asmenys ne jaunesni kaip 18 metų amžiaus; autovežinių, kurie naudojami verslo reikalams, šoferiais gali būti Lietuvos piliečiai ne jaunesni kaip 20 metų amžiaus.

Be to, autovežinius turi teisę valdyti asmenys, kurie turi tarptautinį liudymą.

17. Šoferiams egzaminuoti Vidaus Reikalų Ministeris sudaro nuolatinę komisiją.

Šoferio egzaminai daromi iš teorijos ir praktikos Vidaus Reikalų Ministerio patvirtinta programa.

Už egzaminus šoferio teisėms įgyti imami 25 litai.

18. Asmenis, kurie nori motociklais važinėti, egzaminuoja ir pažymėjimus duoda atitinkamos apskričių ar miestų valdybos.

19. Autovežinių įtaisymą, apšvietimą, numerius, ženklus ir kitas technines sąlygas, taip pat smulkią jų tikrinimo, registravimo, šoferio teisių įgijimo ir važinėjimo tvarką nustato Vidaus Reikalų ir Susisiekimo Ministeriai atskiromis taisyklėmis.

Autobusais ir taksi važinėti miestuose taisyklės nustato miestų savivaldybės.

20. Už nuostolius, padarytus dėl nelaimingų atsitikimų kelyje, taip pat už vežamą keleivių bagažą atsako automobilių savininkai, einant civiliniais įstatymais.

21. Šio įstatymo ir taisyklių vykdymą prižiūri policijos ir Susisiekimo ir Vidaus Reikalų Ministerių nustatyta tvarka plentų ir vandens kelių valdybos organai.

Asmenis, nusižengusius šiam įstatymui ir jam vykdyti taisyklėms, baudžia apskrities viršininkas ligi 1000 litų. Baudos neįmokėjęs ji gali būti pakeista areštu ligi 1 mėnesio.

Be to, atitinkami Vidaus Reikalų Ministerijos organai gali atimti šoferio teisę.

22. Sauskeliais naudotis įstatymas (V. Ž. Nr. 304, eil. 2034) panaikinamas.

Autovežinių įstatymui vykdyti taisyklės.

(V. Ž. N 376 — 1932. II. 20).

Pasirėmę Autovežinių įstatymo 19 str., nustatome šias Autovežinių įstatymui vykdyti taisykles:

I. Techninis autovežinių įtaisymas

1. Autovežimis privalo turėti stiprų ir patikimai įrengtą vairą, kuriuo galima būtų lengvai ir tikrai vairuoti.

2. Autovežimis ar motociklas privalo turėti dvi nepriklausomai viena nuo kitos valdomas stabdžių sistemas arba vieną dviejų ir atskirai valdomą sistemą, kad vienam stabdžiui sugedus

galėtų antras veikti. Stabdžiai visada turi būti stiprūs ir veikti taip, kad važiuojant 25 km/val greitumu sausu keliu būtų galima mašiną sustabdyti per 2 — 3 mtr.

3. Jeigu tuščias autovežimis sveria daugiau kaip 350 klg., tai jis privalo turėti įtaisymą iš šoferio sėdimos vietos motoru varytį jį atgal.

4. Jei autovežinio svoris su leistinu didžiausiu pakrovimu daugiau kaip 3500 klg., tai jis privalo turėti įtaisymą, galintį visada sulaikyti jo riedėjimą atgal.

5. Kiekvienas autovežimis privalo turėti veidrodį, kuriame šoferis iš savo vietos matytų kelią užpakalyje.

6. Visi autovežinio valdymo prietaisai ir signalai turi būti sugrupuoti, kad šoferis, dabodamas kelią, drauge galėtų jais gerai naudotis.

7. Visi autovežinio mechanizmai turi būti patikimi ir kiek galima taip sustatyti, kad važiuojant nekiltų gaisro, sprogimo ar bet kurio kito pavojaus; jie neturi gąsdinti ar kam trukdyti užgesiu, dūmais ir kvapu. Autovežiniai ir motociklai privalo turėti dulintuvą dūjoms be triukšmo išleisti.

8. Kiekvienas autovežimis privalo turėti pakankamai garsų signalą.

9. Kiekvienas autovežimis iš priešakio privalo turėti du šviesos žibintuvus — kairiajame ir dešiniajame šone, keliui aiškiai nušviesti ne mažiau kaip per 100 mtr. Žibintuvų stiklai turi būti nespalvuoti. Žibintuvai įtaisomi vienodoje aukštumoje ir apšviečia kelią taip, kad šviesos žiupsnys 20 mtr. lygaus kelio atstumu — kiltų ne aukščiau kaip per 1 mtr. nuo kelio paviršiaus.

Rūkui esant, leidžiama vartoti vietoj nespalvuotų — geltonos spalvos žibintuvus.

Autovežinis užpakalyje privalo turėti raudonos spalvos šviesą kiek galima arčiau prie kairiojo autovežinio krašto.

Motociklas turi turėti iš priešakio 1 nespalvuotą žibintuvą ir iš užpakalio — raudonos spalvos. Motociklo su vežimėliu raudonos spalvos žibintuvus turi būti kiek galima arčiau prie kairiojo motociklo krašto.

Pastaba. Nedraudžiama autovežiui turėti iš priešakio daugiau, kaip du nespalvuotus žibintuvus.

10. Autovežiniai iš užpakalio privalo turėti greta raudonos spalvos dar žibintuvą su užrašu „stok“ arba „stop“, kuris užsideda, stabdžius paspaudus.

11. Autovežinių šviesos prietaisai turi būti taip įtaisyti, kad 9 str. I posme nurodytą „didžiąją“ (akinančią) šviesą galima būtų sumažinti, pasitinkant kelyje kitus važiuotojus arba kitais važinėjimo tvarkos reikalaujamais atvejais ligi „mažosios“ šviesos, nušviečiančios kelią per 25 — 30 mtr.

12. Autosunkvežimiai, kur tai nėra aiškiai uždrausta, gali traukti ne daugiau kaip vieną prikabinamąjį vežimą — „priekaba“ vadinamą, prisilaikant šių taisyklių:

1) priekabos bruto svoris negali būti didesnis kaip 4,0 tonai (4000 kg.),

2) priekabos vežimas privalo turėti vieną stabdį ir įtaisymą, kurs neleistų priekabai riedėti atgal (pav. nuokalnėse),

3) sankabos turi būti stiprios ir taip įtaisytos, kad priekaba tvarkingai sektų traukiamąjį (motorinį) vežimą kelio pasisukimuose ir vingiuose; draudžiama vartoti sankaboms — virves ar grandis, išskyrus tuos atsitikimus, kai traukiamas sugedęs autovežimis; šiuo atveju virvė ar grandis neturi būti ilgesni kaip 5 mtr.,

4) priekabos šone turi būti pristiprintas užrašas (ant skardinės plokštelės), rodąs tarą, leidžiamąjį pakrovimo svorį ir didžiausią ašies spaudimą.

13. Auovežimiai, važiuoją su priekaba, iš priešakio privalo turėti žibintuvus, einant 9 ir 11 str. str. Raudonos šviesos žibintuvus turi būti įtaisyti prie priekabos iš užpakalio, kiek galima arčiau prie kairiojo krašto.

14. Autovežimiai ir jų priekabos turi turėti pneumatiskas padangas. Atskiroms autovežimių rūšims ir atskirais ruožais kelių administracija, miestuose — miestų savivaldybės gali leisti važinėti su pusiau masyviais ar masyviais guminiiais bei kita elastiška medžiaga aptrauktais ratais, tačiau autobusai turi būti visuomet su pneumatiskomis padangomis.

15. Ratų ašių kepuraitės neturi išsikišti iš autovežinio išorinio kontūro plokštumos.

16. Autovežimiai ir jų priekabos, tušti ar pakrauti, neturi būti platesni kaip 2,20 mtr. Krovinys neturi išsikišti iš autovežinio galo daugiau kaip per 2 mtr.

P a s t a b a. Platesnio ar ilgesnio gabarito kroviniai tegali būti transportuojami ištirtiniais atsitikimais, kiekvieną kartą skyrium kelių administracijai, o miestuose — miestų savivaldybėms leidus jų specialiai numatytomis taisyklėmis ir važiuojant ne greičiau kaip 5 klm/val.

17. Autovežimiai turi būti tokios konstrukcijos, kad prie pilno leidžiamojo pakrovimo ašies spaudimas nebūtų didesnis kaip 4 tonos (4000 kg.), o ratlankių skerspiūvis turi būti tokio platumo, kad jo ratlankio spaudimas vienam pločio centimetrui būtų ne didesnis kaip 120 kg. Užmiesčiuose važiuojančių autovežimių bendras svoris (tara ir pakrova) neturi būti didesnis kaip 6 tonos (6000 kg.).

P a s t a b a. Atskirais atsitikimais, kelių administracija, o miestuose — miestų savivaldybės gali leisti važiuoti sunkesnius kaip šiame str. nurodyta autovežimius.

18. Kiekvieno autovežinio viduje turi būti prikabinta lentelė arba žetonas, kuriame būtų užrašyta autovežinio savininko pavardė, vardas ir adresas.

Be to, autobusų viduje, gerai matomoje vietoje, turi būti įtaisyta lentelė su leidžiamojo keleivių skaičiaus bei leidžiamojo bagažo pakrovimo užrašu; autosunkvežimiuose turi būti įtaisyta lentelė su leidžiamojo krovinių pakrovimo užrašu.

19. Autovežimiai iš priešakio privalo turėti du sparninius rodiklius, įtaisytus iš abiejų autovežinio pusių. Prieamsy, rodiklius vartojant, jie turi būti apšviesti. Vietoje dviejų sparninių rodiklių galima vartoti vieną ryškios spalvos krypties rodiklį, įtaisytą iš priešakio kairėje pusėje. Rodiklis turi būti gerai matomas tiek iš priešakio, tiek iš užpakalio. Prieamsyje šis rodiklis turi būti gerai apšviestas.

20. Autovežimis ir moociklas privalo turėti iš priešakio ir užpakalio atatinkamos įstaigos registruotus ženklus — numerius. Užpakalinis registruotas ženklas — numeris ir tarptautinis skiriamasai ženklas tarptautiniame automobilių susisiekiame; kai jie nebematomi dienos šviesoje — turi būti balta šviesa gerai apšviesti. Žibintuvus, užpakaliniam numeriui apšviesti, įtaisomas taip, kad kitiems autovežimiams žibintuvams šviečiant, jo negalima būtų užgesinti iš šoferio vietos arba šiaip iš vidaus.

Kai autovežimis turi priekabą, tai registravimo ženklas, o tarptautiniame susisiekiame ir tarptautinis skiriamasai ženklas, turi būti ir priekabos užpakalyje tamsumoje apšviestas.

21. Autobusuose ir autosunkvežimiuose šoferio vieta privalo būti visiškai atskirta nuo keleivių ar krovinių patalpos.

22. Autobusas, be kita ko, turi atitikti šiuos reikalavimus:

1) autobusai tegali būti pastatyti ant specialiai autobusams paruoštų šasi su naudinga pakėlimo jėga (keleivių ir bagažo svoris) ne mažiau kaip 1,5 tn pagal dirbtuvės išduotą ir oficialiai patvirtintą tam tikrą liudymą. Čia nurodytos pakėlimo jėgos autobuse turi būti ne daugiau, kaip 18 sėdimų vietų ir ne daugiau kaip 200 kg. bagažo,

2) užmiesčiuose kursuoti leidžiami tik tokie autobusai, kurių bendras svoris (tara + pakrova) neviršija dviem užpakaliniams ratams esant — 5,0 tn, keturiems užpakaliniams ratams esant — 5,6 tn ir trijų ašių šasi — 6,0 tn.,

3) autobusai, kurie skiriami kursuoti ruožais su įkalnėmis didesnėmis kaip 8%, turi turėti kalno stabdžius,

4) laisvas autobuso aukštumas viduje nuo grindų ligi lubų turi būti nuo 1,75 ligi 2,00 mtr.; miestuose kursuojančių autobusų laisvas aukštumas turi būti ne mažesnis kaip 1,90 mtr.,

5) autobuso viršutinio pastatymo (kuzovo) ilgis turi būti pritaikintas keleivių skaičiui, tačiau jis neturi per daug kyšoti iš šasi rėmų, kad tuo būdu autobuso stabilingumui negrestų pavojus,

6) užmiesčio autobusuose sėdynės turi būti įtaisytos tik skersiai ir kai kurios iš jų gali būti pakeliamos,

7) sėdynės ir jų atramos turi būti spyruoklinės ir aptrauktos švaria, tvirta, dulkių nesulaikančia medžiaga. Kiekvienam keleiviui turi būti skirta ne mažiau kaip 45×45 cm. vietos,

8) užmiesčio autobusuose grindys turi būti išklotos linoleumu arba panašia medžiaga,

9) autobusuose durys įrengiamos tik dešiniajame šone, tačiau, be to, gali būti dar ir autobuso gale. Atsižvelgiant vairo įrengimo, šoferio patalpos durys gali būti ir kairėje pusėje. Durų užraktas turi būti toks, kad negalėtų durys pačios atsidaryti,

10) laiptai turi būti ne žemiau kaip 0,35 mtr. nuo žemės. Laiptus reikalinga apmušti rumbuota guma arba rumbuota aliuminijaus skarda,

11) autobuso paviršiaus kampai ir langai mažiausia viršutiniai kampai turi būti apvalūs,

12) autobusų langai turi būti iš veidrodinio stiklo, ne mažiau kaip 4 mm. storio,

13) autobuso langai turi būti nuleidžiamųjų abiejose pusėse langų sistemos,

14) vasaros laikui langams turi būti įtaisytos uždangos iš nesulaikančios dulkių medžiagos. Uždangos savose vietose turi būti gerai įtaisytos, kad tuo būdu nesiblaškytų ir kad jas būtų patogų nuleisti arba pakelti,

15) stogas iš oro pusės turi būti apmuštas skarda arba specialia auto stogams dengti medžiaga, tačiau iš vidaus stogas turi būti pamuštas pritaikintomis, nudažytomis špunto lentelėmis, aliuminijum, dur-aliuminijum ar panašia medžiaga,

16) viršutinis pastatymas (kuzovas) turi būti stiprus ir gerai įtvirtintas, kad važiuojant nebūtų jaučiami virpėjimai bei bilesys,

17) autobuse turi būti ventiliacijos prietaisai, kurie galėtų duoti reikalingą tyro oro kiekį,

18) autobusuose viršum šoferio vieos turi būti pritaisytas tinkamas ir tvarkoje laikomas gaisro gesintuvas,

19) autobusai turi turėti viduje tinkamą apšvietimą ne mažiau vienos 25 vatų lemputės. Šoferio vieta turi būti apsaugota nuo šviesos iš autobuso vidaus, kad tuo būdu nekliudytų šoferiui vairuoti,

20) autobusuose matomoje vietoje turi būti iškabinti rėmuose aiškiai rašytu ar spausdintu šriftu tvarkaraštis ir imamojo mokesčio taksą,

21) autobusuose iš vidaus ir iš oro pusės turi būti iškabinti ar išdažyti ryškūs, užrašai, kurie nurodo autobuso maršrutą,

22) autobusuose reklaminės iškabos turi būti gražios išvaizdos, tinkamuose rėmeliuose ir tik kelių administracijai, o miestuose — miesto savivaldybei leidus,

23) autobusai, kurie neatitinka aukščiau paminėtų reikalavimų, tegali būti leidžiami kursuoti kiekvieną kartą, skyrium, išimties keliu Vidaus Reikalų Ministeriui ir Susisiekimo Ministeriui susitarus,

24) nuo 1934 m. sausio mėn. 1 d. visi nauji autobusai bus leidžiami kursuoti tik tokie, kurie atitiks aukščiau minėtus reikalavimus.

Pastaba. Autobusams, kurie skiriami kursuoti Susisiekimo Ministerijos leidimu ir koncesijos ruožuose ar miestuose, pirmu atveju Susisiekimo Ministeris, antru — atatinama miesto savivaldybė dėl autobusų tipo, įtaisymų, išvaizdos ir pan. gali statyti, be aukščiau nurodytų, dar specialius reikalavimus.

23. Krašto Apsaugos Ministerijos autosunkvežimiams, jų priekaboms ir specialioms mašinoms 9 ir 10 str. str. su acetileno apšvietimu, taip pat 14, 16 ir 19 str. str. reikalavimai išimties keliu gali būti netaikomi.

24. Skirti verslo reikalams automobiliai, kurie važinėja miestuose, turi turėti taksos skaitiklį. Toki automobiliai vadinami taksi.

25. Arklių vežimai, skirti verslo reikalams, turi atitikti šiuos reikalavimus —

1) jų ašies ilgumas, nuo išorinių ratlankių kraštų neturi būti didesnis kaip 1,5 mtr., o vršutinė vežimo dalis neturi būti platesnė kaip 2,5 mtr. Vežimo ilgumas neturi būti didesnis kaip 5,0 mtr.;

2) kiekvienas arklių vežimas, skiriamas sunkiems kroviniams vežioti, turi turėti stabdį arba bent vieną geležinį apgaubtą. Vežimas skiriamas užmiesčiuose keleiviams vežioti, turi turėti mechaninius stabdžius ir spyruoklines sėdynes,

3) arklių vežimų ratai turi būti aptraukti guminėmis padangomis ar kita elastiška medžiaga arba apkaustyti geležiniais ratlankiais. Geležinių ratlankių paviršius turi būti lygus. Ratlankių skerspjūvis turi būti tokio platumo, kad jo, ratlankio, spaudimas vienam pločio centimetrui būtų ne didesnis kaip 120 klg. guminiams ratlankiams ir 80 klg. — geležiniams,

4) arklių vežimas, skiriamas keleiviams vežioti, turi turėti abiejose vežėjo sėdynės pusėse baltos šviesos žibintuvus; vežimas, skiriamas kroviniams vežioti, turi turėti vieną tokį žibintuvą kairėje vežėjo pusėje, prie sėdynės,

5) arklių vežimas, skiriamas keleiviams ar kroviniams vežioti, turi turėti prikabiną lentelę su savininko pavarde, vardu ir adresu.

II. Autovežimų registracija.

1. Autovežimų tikrinimas ir mokesčiai.

26. Asmuo, norįs naudotis autovežimiu, motociklu ar verslo reikalams skiriamu arklių vežimu, turi sulig savo gyvenamąja vieta paduoti prašymą pirmajam miesto bursmistrai ar apskrities val-

dybai, užpildant nustatyto pavyzdžio anketą (1 pavyzdys). Miesto burmistras ar miesto valdyba, gavę tokį prašymą, nustato jiems tikrinti laiką ir vietą ir tuoju praneša apie tai prašytojui dabodami, kad nuo prašymo gavimo dienos ligi patikrinimo neišeitų daugiau kaip 10 dienų.

Pastaba. Arklių vežimai, kurie naudojami verslo reikalams tik miestuose, ir, kurie einant Ministerių Kabineto nustatytais mokesčių normomis už naudojimąsi sauskeliais (V. Ž. Nr. 358, eil. 2440) yra nuo mokesčio atleisti, turi būti registruojami sulig savo gyvenamąja vieta — vietos savivaldybėse.

27. Autovežimus, motociklus ir verslo reikalams skiriamus arklių vežimus pagal autovežimų įstatymo 4 str. tikrina komisija iš apskrities ar miesto inžinieriaus, apskrities ar miesto policijos vado ir vietos savivaldybės atstovo. Plentų ir vandens kelių valdybos direktorius turi teisę skirti į komisiją savo atstovą. Tikrinimo komisija gali kviešti žinovus patariamuoju balsu.

Tikrinama vieną kartą per metus, išskyrus autobusus, autosunkvežimus ir taksi, kurie kartą patikrinti metų pradžioje, antrą kartą tikrinami liepos mėn. Vidaus Reikalų Ministerio skirti asmens ir savivaldybės, o keliuose, išlaikomuose Susisiekimo Ministerijos, plentų ir vandens kelių direktoriaus skirti asmens turi teisę tikrinti susisiekimo ir transporto priemonės kiekvienu metu ir bet kurioje vietoje.

28. Asmens, kurie einant 27 str. turi teisę tikrinti susisiekimo ir transporto priemones, pastebėję trūkumus reikalauja vietoje juos sutvarkyti. Jei trūkumai yra tokios rūšies, kad jų vietoje šoferis ištaisyti negali, asmuo tai pastebėjęs privalo pranešti apie pastebėtą trūkumą tai savivaldybei, kur autovežimis registruotas. Išimtiniais atvejais, kai dėl pastebėtų kelyje autobuso trūkumų gresia pavojus važiuojantiems keleiviams, policija ir kiti asmens, kuriems pavesta tikrinti susisiekimo ir transporto priemones, turi teisę savo atsakomybe sustabdyti tokiu autobusu tolesnį keleivių vežimą, surašant atatinamą aktą. Šį aktą, jį surašęs asmuo, pasiunčia savivaldybei, kur autobusas registruotas ir nustatyta tvarka atatinamam apskrities viršininkui — pabaudai uždėti. Čia pat pasirūpinama, kad važiuojantieji keleiviai būtų kitais autobusuais ar kitu kuriuo būdu pristatyti į savo važiavimo vietas ar artčiausias autobusų stotis.

29. Patikrinus autovežimą, motociklą ar arklių vežimą, komisija surašo tikrinimo aktą (2 ir 3 pavyzdžiai), paskelbia komisijos išvadas autovežimo, motociklo, vežimo savininkui ar jo įgaliotiniui ir komisijos aktą įteikia apskrities valdybai ar miesto burmistrui.

Jei autovežimis, motociklas ar arklių vežimas komisijos pripažintas tinkamu, tai apskrities valdyba ar miesto burmistras ne vėliau kaip per tris dienas praneša jo savininkui, kiek reikia įnešti į valstybės iždą mokesčio. Gavę pinigų įmokėjimo kvitą, apskrities valdyba, ar miesto burmistras vežimą registruoja (4 ir 5 pavyzdžiai) ir ne vėliau kaip per 3 dienas išduoda jo savininkui leidimą važinėti (7 pavyzdys) ir 20 str. paminėtus registravimo ženklus — numerius. Leidimas išduodamas ligi registruojamų metų gruodžio mėn. 31 d. Gautus numerius savininkas pritaiso į jiems (numeriams) skirtas vietas, o savivaldybė juos plombuoja. Su neplombuotais numeriais važinėti draudžiama.

30. Auovežimis, su kuriuo įvyko katastrofa, per kurią autovežimis buvo sugadintas, tegali būti vartojamas susisiekimui po to, kai jis bus iš naujo komisijos patikrintas. Apie saktą katastrofą autovežimo savininkas privalo ne vėliau kaip per tris dienas pranešti savivaldybei, kurioje šis autovežimis buvo registruotas.

31. Apskrities valdyba ar pirmaeilio miesto burmistras atsiunčia savivaldybių departamentui ir plentų ir vandens kelių valdybai žinias (4 ir 5 pavyzdžiai) apie registruotus autovežimus, motociklus ir arklių vežimus du kartu per metus už sausį—birželį mėn. ne vėliau kaip ligi liepos mėn. 15 d. ir už liepos—gruodį mėn. — ligi sekančių metų sausio mėn. 15 d.

32. Iš užsienyje registruotų autovežimų, įvažiuojant jiems į Lietuvą, pasienio muitinė reikalauja tarptautinį automobiliams liudymą, sutikrina ar mašina atatinama šiame liudyme surašytų žymių ir atlieka kitus formalumus.

Be to, pasienio muitinė paima iš šių autovežimų nustatytą mokesnį, išduoda kvitą arba, jei įvažiuojas autovežimis priklauso kraštui, su kuriuo Lietuva turi sutartis, duodančias einant Autovežimų įstatymo 14 str. lengvatų dėl mokesčių už naudojimąsi sauskeliais, daro reikalingus pažymėjimus tam skirtuose dokumentuose.

33. Pasibaigus registracijos ir leidimo terminui autovežimo, motociklo ar vežimo savininkas turi iš naujo nustatyta tvarka registruoti savo susisiekimo ar transporto priemonę, arba, atsisakius toliau ją naudoti, grąžinti ne vėliau kaip per 10 dienų numerį ir leidimą įstaigai, juos išdavusiai. Jei numeris ir leidimas laiku nebūtų grąžinti, autovežimo, motociklo ar arklių vežimo savininkas turi apmokėti nustatytą mokestį su pabauda už laiku neįmokėtą mokestį.

Be to, tokiais atvejais už važinėjimą su senu neperregistruotu leidimu ir numeriu autovežimo, motociklo ar arklių vežimo savininkui apskrities viršininkas gali uždėti administratyvę pabaudą, einant Autovežimų įstatymo 21 str.

2. Autovežiminių numeriai ir ženklai.

34. Kiekvienas miestas arba apskritis veda atskiras registracijas: 1) autovežimiams, 2) motociklams ir 3) arklių vežimams. Kiekvienai šių susisiekimo ir transporto priemonių rūšiai duodama eilinė numeracija, pradedant nuo „pirmo“.

35. Apskričių ir pirmųjų miestų pavadinimai numerinių ženkluose žymimi šiomis raidėmis: Alytaus miestas — A, Alytaus apskritis — Aa, Biržų miest. — B, Biržų apskr. — Ba, Kauno miest. — K, Kauno apskr. — Ka, Kėdainių miest. — Km, Kėdainių apskr. — Kd, Klaipėdos Kraštas — K. M., Kretingos apskr. — Kr, Marijampolės miest. — M, Marijampolės apskr. — Ma, Mažeikių apskr. — Mž, Panevėžio miest. — P, Panevėžio apskr. — Pa, Raseinių apskr. — Ra, Rokiškio apskr. — Rk, Seinų apskr. — Sa, Šakių apskr. — Šk, Šiaulių miest. — Š, Šiaulių apskr. — Ša, Tauragės apskr. — Tg, Telšių miest. — T, Telšių apskr. — Ta, Trakų apskr. — Tr., Utenos apskr. — Ut, Ukmergės miest. — U, Ukmergės apskr. — Ua, Vilkaviškio miest. — V, Vilkaviškio apskr. — Va, Zarasų apskr. — Za.

Numerinių lentelėse aukščiau nurodytos raidės dedamos prieš skaičius vienoje eilėje su tašku tarp raidžių ir skaičiaus.

P a s t a b a. Krašto Apsaugos Ministerijos autovežimiai ir kt. susisiekimo bei transporto priemonės turi numerinių ženkluose K. A. M. raides ir savo numeraciją. Tačiau Krašto Apsaugos Ministerijos atskiri automobiliai, šiai ministerijai norint, gali būti registruojami bendra tvarka kaip valdiški automobiliai.

36. Visų rūšių autovežimiams nustatomi tokie numerinių ženklai (lentelės):

1) pryšakinis — balta, stiprios skardos lentelė, juodos raidės ir skaitlinė; lentelės aukštumas — 135 mm, ilgumas pagal raidžių ir cifrų skaičių; raidžių ir cifrų aukštumas — 85 mm., plotumas — 40 mm., raidžių ir cifrų plotumas — 10 mm., tarpas tarp raidžių bei cifrų — 10 mm.,

2) užpakalinis — balta, stiprios skardos lentelė, juodos raidės ir skaitlinė, lentelės aukštumas — 150 mm.; ilgumas — pagal raidžių ir cifrų skaičių; raidžių ir cifrų aukštumas — 100 mm., plotumas — 50 mm., raidžių ir cifrų rašto plotumas — 15 mm., tarpas tarp raidžių ir cifrų — 15 mm.

Motociklai turi turėti tokius pat ženklus, tik pryšakinio ir užpakalinio ženklo lentelės aukštumas turi būti 100 mm.; raidžių ir cifrų aukštumas — 70 mm., plotumas — 35 mm.

Arklių vežimais turi vieną numerio ženklą tokio didumo kaip autovežiminių pryšakinis ženklas, bet tik juodai nudažytoje lentelėje — baltos raidės ir skaitlinės.

37. Autovežimiams, skiriamiems verslo reikalams, plentų ir vandens kelių direktorius leidimų ir koncesijų ruožuose ir miesto

burmitsras — miestuose, prireikus, gali nustatyti, be 36 str. nurodytų ženklų — numerių, dar specialius skiriamuosius ženklus.

38. Numerinių ženklai pritaikomi prie autovežimio iš pryšakio — tarp abiejų žibintuvų arba prie buferio ir iš užpakalio — prie kairiojo autovežimio sparno ar prie rėmų, užpakalinio rato aukštumoje. Važiuojant su priekaba, iš užpakalio turi būti įtaisytas toks pat ir tokiu pat būdu numerio ženklas, kaip kad tas yra prie traukiančio (motorinio) autovežimio iš užpakalio.

Numerio ženklai prie motociklo pritaikomi iš pryšakio prie viršutinės dalies išilgai pryšakinio sparno, iš užpakalio prie užpakalinio sparno skersai taip, kad lentelės viršus būtų lygiai su rato viršumi.

Arklių vežimų numeris įtaisomas iš kairės vežimo pusės, prie sėdynės, arba, jei sėdynės nėra, prie vežimo viršutiniojo krašto, ties jo viduriu taip, kad nakties metu numeris būtų žibintuvo apšviestas; keleiviams važiuoti skirtuose arklių vežimuose, be to, numerių ženklai turi būti iškabinti ar išdažyti iš užpakalio.

Numerinių lentelės gerai pritaikomos ar prikabinamos vinimis ir prijungimo vietose plombuojamos, kaip apie tai sakoma 29 str.

39. Pamėtęs numerio ženklą, autovežimio, motociklo ar arklių vežimo savininkas turi tuojau pranešti apie tai įstaigai, kurioje jo autovežimis, motociklas ar arklių vežimas buvo registruotas, ir gauti iš jos kitą numerio ženklą. Už naujai išduodamą ženklą sumokama jo pagaminimo vertė.

Prikabinti prie autovežimio, motociklo ar arklių vežimo savo pasigaminatą numerio ženklą draudžiama.

Pamėtus numerį ar plombą kely galima grįžti į savo gyvenamąją vietą su vienu numeriu ar be plombos, bet apie tai pranešus arčiausiai policijos įstaigai ir gavus atitinkamą pažymėjimą.

40. Įstaigos ir įmonės, kurios gamina ar prekiauja autovežimiais bei motociklais, gali jais važinėti bandymo reikalais tik gavus atitinkamos apskrities valdybos ar miesto burmistro specialų pažymėjimą ir numerio ženklą. Už gaunamą numerio ženklą gavėjas sumoka to ženklo paruošimo faktišką išlaidą.

Bandomųjų autovežiminių numerio ženklai yra tokio pat didumo kaip ir visų kitų autovežiminių ir bandymo metu jie turi būti prikabinami tose pat vietose. Šie ženklai neplombuojami.

Bandomųjų autovežiminių numerių lentelė yra baltos spalvos, kurioje po apskrities ar miesto pavadinimo ženklo turi būti įrašyta raidė „O“ ir eilės numeris. Užrašai lentelėje daromi raudona spalva.

Naudotis bandymo numerio ženklais tomis dienomis ir valandomis, kai tos rūšies prekybos ar pramonės įstaigos yra uždarytos, draudžiama.

41. Išvyktą į užsienį Lietuvoje registruotieji autovežimiai ir motociklai arba įvažiuojantieji į Lietuvą užsienyje registruoti turi turėti tarptautinį liudymą ir šalies skiriamąjį ženklą.

Tarptautinis ženklas turi būti pritaistas aukščiau užpakalinio numerio ženklo, taip, kad jis tamsoje būtų gerai apšviestas. Šio ženklo skardos lentelė yra baltai dažyta, raidės juodos spalvos; lentelės ilgumas — 300 mm, plotumas — 180 mm, raidžių aukštumas — 100 mm, jų rašto plotumas — 15 mm.

Motociklų tarptautinis ženklas turi būti baltai dažytos skardos — 180 mm ilgumo ir 120 mm platumo; raidžių aukštumas — 80 mm, jų rašto plotumas — 10 mm. Ženklas pritaistomas iš užpakalio.

Tarptautinis ženklas gaminamas autovežimio bei motociklo savininko lėšomis, o liudymą išduoda Vidaus Reikalų Ministerija arba jos įgaliota įstaiga.

42. Atskirų šalių yra šie skiriamieji ženklai:

1. Lietuva	LT
2. Vokietija	D
3. Amerikos Jungtinės Valstybės	US
4. Austrija	A
5. Belgija	B
6. Brazilija	BR
7. Didžioji Britanija ir Š. Irlandija	GB
— Aurigny Sala	GBA
— Gibraltaras	GBZ
— Geernesey	GBG
— Jersey	GBJ
— Malta	GBY
8. Britanijos Indija	BI
9. Bulgarija	BG
10. Čili	RCH
11. Kinai	RC
12. Kolumbija	CO
13. Kuba	C
14. Danija	DK
15. Dancigas	DA
16. Egiptas	ET
17. Ekvadorius	EQ
18. Ispanija	E
19. Estija	EW
20. Suomija	SF
21. Prancūzija, Alžiras ir Tunisas	F
— Prancūzijos Indija	F
22. Guatemala	G
23. Graikija	GR
24. Haiti	RH
25. Vengrija	H
26. Airija	SE
27. Italija	I

28. Latvija	LR
29. Lichtenšteinas	FL
30. Liuksemburgas	L
31. Maroko	MA
32. Meksika	MEX
33. Monako	MC
34. Norvegija	N
35. Panama	P
36. Paragvajus	PY
37. Olandija	NL
— Niderlandų Indija	IN
38. Peru	PE
39. Persija	PR
40. Lenkija	PL
41. Portugalija	P
42. Rumunija	R
43. Saro teritorija	SA
44. Pietų Slavija	SHS
45. Siamas	SM
46. Švedija	S
47. Šveicarija	CH
48. Sirija ir Libinas	LSA
49. Čekoslovakija	CS
50. Turkija	TR
51. Socialist. Tarybų Respubl. Sąjunga	SU
52. Urugvajus	U
53. Vatikanas	V
54. Pietų Rodezija	SR
55. San Marino	RSM
56. Ceilona	CL
57. Irakas	JRQ
58. Palestina	M
59. Belgijos Kongo	CB
60. Didžiosios Britanijos Kolonijos ir protektoratas Rytų Afrikoje:	
— Kenija	EA
— Uganda	
— Zanzibaras	
— Tanganika	
— Niasalandas	
— Šiaurės Rodezija	
61. Kipras	CY
62. Gambija	WAG
63. Didžiosios Britanijos kolonijos ir protektoratas: Pietų Afrikoje —	
— Auksinis Krantas, Achanti ir Britų Togo	WAC

64. Gonkongas	HK
65. Jamaika	JA
66. Grenadas	WG
67. Sanliusi	WL
68. Šv. Vincento Sala	WV
69. Straits Settlements	SS
70. Malajų salų federacijos valstybės — — Negri Sembilanas, Pahangas, Parakas ir Se- langoras	FM
71. Johoras	JG
72. Kedahas	KD
73. Kelantanas	KL
74. Perlisas	PS

43. Registruotajam autovežimui pereinant į kito savininko rankas, įstaigai, kurioje autovežimis buvo registruotas, apie tai turi būti pranešta. Pranešimą turi daryti tiek ligi tam laikui buvęs, tiek ir naujas savininkas. Įstaiga daro atatinamus pažymėjimus registracijose ir leidime.

III. Šoferio teisių įgijimas ir dokumentai.

44. Autovežinį vairuoti tegali asmuo, kuris turi šoferio teises.

Asmuo, norėdamas įgyti šoferio teises, turi paduoti Vidaus Reikalų Ministerio skirtai šoferiams egzaminuoti komisijai prašymą.

Prie prašymo turi būti pridėta:

- a) dvi fotografijos,
- b) gydytojo išduotas vieneriems metams galiojantis pažymėjimas apie sveikatos stovį (6 pavyzdys); šiuos pažymėjimus gali išduoti apskričių ir miestų gydytojai, valstybinių ir savivaldybių ligoninių ir kariuomenės dalių gydytojai,
- c) policijos išduotas pažymėjimas (8 pavyzdys) ir
- d) kvitas apie įmokėjimą į valstybės išdą 25 lt. už egzaminus.

Pastaba. Šoferiams egzaminuoti komisija savo nuožiūra turi teisę reikalauti iš kandidato į pirmos kategorijos (raudonąją) knygelę be šiame straipsnyje paminėtų priedų prie prašymo, dar pristatyti psichotechniško ištyrimo liudymą, kad kandidatas savo psichofizinėmis ypatybėmis tinka šoferio profesijai.

45. Asmens, egzaminų neišlaikęs, gali juos laikyti iš naujo, bet ne anksčiau, kaip per du mėnesius, įmokėdami už egzaminus bendrą tvarką 25 lt. ir pristatydami naują policijos pažymėjimą.

46. Asmens, išlaikęs egzaminus, gauna šoferiams nustatytos formos šoferio knygelę (9 pavyzdys). Šoferių knygelės yra dvi-

jų kategorijų. Pirmos kategorijos šoferio knygelė yra raudonos spalvos ir duoda teisę vairuoti verslo reikalamis skiriamus arba 1) automobilius arba, 2) automobilius ir autosunkvežimius arba, 3) visų rūšių autovežimius. Antros kategorijos šoferio knygelė yra žalios spalvos ir duoda teisę valdyti automobilius, kurie naudojami asmens reikalamis.

Pastaba. Visų rūšių autovežimius vairuoti šoferio knygelė gali būti išduodama šoferiams, turintiems ne mažiau kaip 2-jus metus šoferio praktikos ir išlaikiusiems pakartotinius egzaminus.

47. Šoferiams egzaminuoti komisija gali neprileisti prie egzaminų arba ir išlaikiusiems egzaminus neduoti šoferio knygelės tiems asmenims, kurių elgesys, einant policijos pažymėjimu arba sveikatos stovis, einant gydytojo pažymėjimu, rodo tą asmenį netinkamą vairuoti autovežimius.

48. Šoferio knygelė išduodama penkiems metams. Tačiau šoferiams egzaminuoti komisija gali knygelę bet kada atimti, tam tikram laikui ir visam laikui, jei tik bus patirta, kad šoferis nebeatinka šiai pareigai statomų reikalavimų arba yra aiškiai nusižengęs važinėjimo tvarakai. Penkiems metams suėjus, asmuo norėdamas pratęsti šoferio knygelę, privalo egzaminų komisijai įrodyti, kad jis tiek sveikatos ir psichofizinių ypatybių (turintiems šoferio raudonąją knygelę) tiek ir tinkamo elgesio atžvilgiais tebėra tvarkoje. Egzaminų komisija nutaria ar šiam asmeniui reikia padaryti patikrinamuosius egzaminus. Mokestis už prašymą bei patikrinamuosius egzaminus šiuo atveju neimamas.

I pastaba. Šoferiams egzaminuoti komisija turi teisę savo nuožiūra reikalauti, kad asmuo turįs šoferio raudonąją knygelę, pristatytą šalia gydytojo liudymo apie bendrą sveikatos stovį dar psichotechniško ištyrimo liudymą.

II pastaba. Šoferio knygelės, kurios išduotos ligi šių taisyklių išleidimo, veikia penkis metus, skaitant nuo dienos kada jos buvo išduotos.

49. Šoferio knygelę su aiškiu atvaizdu autovežinį valdąs asmuo privalo visuomet turėti su savim ir, pareikalavus, rodyti jį policijai ar plentų ir vandens kelių valdybos agentams.

50. Kariškiams kariškuose drabužiuose valdantiems autovežinį, priklausančią karo žinybai ir atatinamai pažymėtą, šoferio knygelę išduoda kariuomenės įstaigos. Jų knygelės gali būti be fotografijų.

51. Norinčius motociklais važinėti asmenis ekzaminuoja šių taisyklių 27 str. nurodytos sudėties komisija. Asmuo, norįs laikyti egzaminus privalo šiai komisijai paduoti prašymą, pridėdamas dvi fotografijas ir gydytojo liudymą. Egzaminus išlaikiusiems asme-

nims komisija išduoda tam tikrus pažymėjimus (10 pavyzdys). Šį pažymėjimą išdavusi komisija ji gali bet kada atšaukti tam tikram laikui ar visam laikui, jei tik bus patirta, kad asmuo tokį pažymėjimą turįs aiškiai yra nusižengęs važinėjimo tvarkai. Egzaminų programas ir reikalavimus nustato Vidaus Reikalų Ministeris.

IV. Važinėjimo taisyklės.

1. Važinėjimo tvarka.

52. Važinėjimo tvarkos nuostatai taikomi tiek autovežimiams, tiek motociklams, kur šie atskirai nepaminti.

53. Didesnio važiavimo keliuose (plentuose ir galimai I ir II rūšies vieškeluose) ir miestų gatvėse, žiūrint reikalo statomi įspėjamieji kelių signalizacijos ženklai. Tokius ženklus, autovežimiais važiuojant, turi vairuotojas sekti ir jų įspėjimus pildyti.

54. Keliai, kuriais draudžiama važiuoti visiems autovežimiams ar tam tikroms jų rūšims, turi būti paženklinėti tam nustatytais kelių signalizacijos ženklais. Kai kelias ar jo dalis yra uždrausti laikinai važiuoti dėl blogo kelio ar tilto, ar atliekamų prie jų darbų, tai draudimo vieta turi būti per 30 — 50 mtr. iš abiejų galų aptverta ir prie aptvėrimų dieną iškabintos gerai matomos raudonos vėliavėlės, o naktį raudonos šviesos žibintuvai.

Žiūrint tikro reikalo, kai remontuojami ilgi kelių ruožai ar statomi dideli tiltai — laikinieji draudimai iš anksto skelbiami laikraščiuose, o reikalingose vietose daromi užrašai apvažiavimo kryptims nurodyti.

55. Kiekvienas važiuotojas turi laikytis dešinės kelio pusės, tačiau, autovežimiai tarp miestų, miestelių ir neapgyventose vietose gali važiuoti viduriu kelio, bet griežta sąlyga, kad sutinkant kitą važiuotoją, ar kitam važiuotojui norint jį pralenkti, privalo tuoju pasukti į kelio dešinę pusę ir važiuoti galimai arčiau kelio krašto. Jis turi tai padaryti tiek greitai, kiek tik aplinkybės leidžia, be pavojaus sau ir kitiems.

Kur greta plento yra vasarkelis, tai šis laikomas atskiru keliu, einančiu greta plento. Prasilenkiant ar aplenkiant, prireikus, galima išsukti iš vieno kelio į kitą.

56. Kai važiuotojas pamato dešinėje kelio pusėje tam tikrą kliūtį (sustojusį autovežimą, dirbamus darbus ar pan.) jis pro šią vietą gali važiuoti kelio kairiąją pusę, bet tik tuo atveju kai šia kelio kairiąją pusę joks kitas važiuotojas nesiartina, kurį jis sustabdytų ar priverstų greitumą sumažinti.

57. Paskui važiuojąs autovežimis turi miestuose ir miesteliuose laikytis nuo priešakyje važiuojančio autovežimo ne arčiau kaip per 5 mtr. ir užmiestčiuose ne arčiau kaip 20 mtr.

58. Griežtai draudžiama netvarkingu važiavimu trukdyti kitiems važiuotojams. Prie pirmųjų signalų reikia tuoju pasukti į

gatvės ar kelio dešinįjį šoną, duodant kelią kitiems važiuotojams tiek sutinkantiems, tiek užvejantiems.

59. Garsinis signalas duodamas: 1) prieš kelio staigiosį pasisukimą, 2) jeigu kelias matomas mažiau kaip per 300 mtr., 3) kryžkeliose ir 4) skersgatviuose.

Be to, garsinis signalas duodamas visais atvejais, kai yra pavojaus susidurti su kitais važiuotojais ar ką nors suvažinėti.

60. Miestuose, miesteliuose ir apgyventose vietose, ar arkliams baidantis, draudžiama vartoti labai skardžius ar nerimastį keliančius signalus, kaip tai: garo signalus, sirenas, švilpukus ir pan.

Draudžiama vartoti garsinį signalą be reikalo.

Ugniagesių ir greitosios pagalbos autovežimiai stiprius signalus vartoti visada gali.

61. Norėdamas staigiai sumažinti važiavimo greitumą arba sustoti, autovežimo šoferis turi duoti garso signalą ir įspėjimo ženklą užpakaliniu žibintuvu, apšviesdamas juo lentelę su užrašu „stok“ arba „stop“. Tokiai nesant, privalo mosuoti aukštyn — žemyn į šoną ištiesta ranka. Tik įsitikinęs, kad nei jam, nei kitam pavojus negresia, jis gali staigiau sumažinti greitumą ar sustoti.

62. Aplenkti priešakyje važiuojantį autovežimą ar kitą kurį važiuotoją tegalima iš kairės pusės ir tik tada, kai kelio plotis ir aplinkybės tai leidžia daryti.

Aplenkiant reikia laiku duoti signalą ir aplenkimą pradėti tada, kai įsitikinama: 1) kad aplenkiamasai vežimas turi galimybės važiuoti kraštu dešinės kelio pusės ir pasuka į dešinę, 2) kad joks didesnio greičio autovežimis neužsiveja arti iš užpakalio ir 3) kad nerizikuojama susidurti su iš priesakio atvažiuojančiais važiuotojais.

Aplenkti priesakyje važiuojantį vežimą staigiuose kreivuose, kryžkeliose ir pervažose draudžiama.

63. Draudžiama autovežiui trukdyti, didinant greitumą, kitam autovežiui jį aplenkti. Lenktyniuoti autovežimiais nors trumpiausią laiką viešo naudojimosi keliuose draudžiama.

64. Aplenkus, autovežimis privalo nestaigiai pereiti į dešinę kelio pusę, kad aplenkiamajam nesudaryti pavojaus ant jo užbėgti ir kad aplenkiamasai nebūtų verčiamas savo greičio sumažinti.

65. Aplenkiant ar važiavimo susibūrimo vietose pirmumo (važiuoti pirmu) tvarka yra tokia: automobiliai, motociklai, autobusai, autosunkvežimiai, arklių vežimai ir kitos susisiekimo bei transporto priemonės.

Visais atvejais užleidžiamas kelias ugniagesių ir greitosios pagalbos autovežimiams ir vežimams.

66. Važiuotojams susitinkant kryžkeliose ir skersgatviuose, kur nėra specialių, pirmumą nurodančių ženklų, pirmumą (važiuoti pirmu) turi tas važiuotojas, kuris yra iš dešinės pusės, bet kryž-

keliuose, kurie susidaro persikertant plentui ir vieškeliai, pirmumą turi tas važiuotojas, kuris važiuoja plentu.

Susitinkant kryžkeliose autovežimiui ar motociklui su arklių vežimais, visais atvejais pirmumą (teisę važiuoti pirmu) turi autovežimis ar motociklas.

67. Kelių ar gatvių susikirtimuose pasisukant į dešinę, šoferis turi važiuoti kreivąja galimai mažesnio radiuso — „mažąja kreive“, pasisukant į kairę — jis turi važiuoti kreivąja galimai didesnio radiuso — „didžiąja kreive“ taip, kad gatvių kryžiavimosi centras pasiliktu iš kairės.

68. Pasukant skersgatviuose ar kryžkeliose turi būti signalizuojama kryptis rodikliu. Krypties rodikliai, sutemus, turi būti apšviesti. Rodiklio nesant, kryptis nurodoma pasukimo pusėn, ranką ištiesiant.

69. Važiuojant visumet turi būti atsižūrima į kitus važiuojančius, praeinančius ir į bendrą susisiekimo saugumą.

Važiuojant pro vartus ar siaurus tiltus ar pasukant autovežimiui iš vienos gatvės ar kelio į kitą gatvę ar kelią, perkertant gatves, geležinkelį ar sauskelį, važiuojant iš garažo ar namų ar į juos įvažiuojant ir bendrai riedant mašinai vietose, kur važiuojamasis kelias iš anksto negali būti gerai matomas, reikia važiuoti ko atsargiausiai. Perkertant šaligatvį galima važiuoti ne greičiau kaip kad žmogus eina. Staigiai ir greitai įvažiuoti į kelią draudžiama. Ties autobusų sustojimo vietomis autovežimiai taip pat privalo važiuoti labai atsargiai, kad keleiviai galėtų be pavojaus iš autobuso išlipti ir į juos įlipti.

Atsargumas reikalingas ir tose vietose, kur susitinka daug vežimų, jokių, dviratininkų ar pėsčių keleivių, arba kur kelias sliudus ir kur stabdžiais negalima pasitikėti ar kur taisomas kelias.

Motociklams draudžiama važiuoti šaligatviais ir keliais, skirtais pėstiems ar dviratininkams.

70. Miestų gatvėse daryti manevrus, vartojant atbulą ėjimą, išskyrus kryžkelius, kur mažas judėsys, draudžiama.

71. Autovežimių, motociklų ir arklių vežimų žibintuvai turi būti uždegami 45 min. saulei nusileidus ir gesinami ne anksčiau, kaip 45 min. prieš saulei patekėjus. Be to, šviesa užžiebiama esant miglai.

72. Autovežimiui važiuojant tiek gerai apšviestomis miesto gatvėmis, kad galima kelią aiškiai matyti ne mažiau kaip per 50 mtr., prūsųkinių žibintuvų šviesa turi būti sumažinta ligi mažiausios šviesos.

73. Sutinkant prūsųky važiuojantį autovežimą ar arklių vežimą, autovežimio prūsųkinių žibintuvo didžioji šviesa privalo būti sumažinta ligi mažosios šviesos — neakinančios sutinkančio važiuotojo. Važiavimo greitumas prasilenkiant turi būti sumažintas.

Pastaba. Šis straipsnis kai dėl šviesos sumažinimo, neliečia autovežimių su acitileno (karbitu) apšvietimu.

74. Draudžiama kelyje pakaitomis ir skubiai keičiant vartoti tai mažąją, tai didžiąją (akinančią) šviesą.

75. Autovežimuose didžioji (akinanti) šviesa turi būti visumet išjungta, kai autovežimis, nebevažiuoja, pav. sustojus prieš pervažų barjerus, sustojus keleiviams išleisti ar įsodinti, krovinius pakrauti ar iškrauti ir pan.

76. Sutikęs važiuojančius arkliais ar raitus, ar esant pavojui su kuo nors susidurti, ar ką nors suvažinėti, šoferis turi laiku duoti įspėjimo signalą ir tinkamai sumažinti autovežimio greitumą.

Kai susitinkant ar pravažiuojant, arkliai važiuojančių ar įjančių baidosi, tai šoferis turi nutraukti davęs signalus ir sustabdyti autovežimą ir variklio veikimą, laukdamas imsiantis saugumo priemonių, pav. — nulipant ar nuvažiuojant į šalį. Važiuojant pro šalį šiais atvejais, reikia būti ypatingai atsargiam. Prireikus, šoferis pats turi padėti arklius praveisti pro autovežimą.

77. Sutinkant procesijas, eisenas, laidotuves, gaisrininkų komandas, kariuomenės dalis, mokinių ekskursijas ir t. t., autovežimiai ir vežimai turi užleisti jiems kelią, važiuojant pro šalį ne greičiau kaip 20 klm./val., o prireikus, pasukti į šoninį kelią ar gatvę, sustoti ir vengti signalų.

Šio straipsnio suvaržymai neliečia ugniagesių ir greitosios pagalbos autovežimių ir vežimų.

78. Užkliudęs ir sugadinęs kitą autovežimą, motociklą ar arklių vežimą arba užkliudęs bei pervažiavęs žmogų ar gyvulį, ar bet kuriuo kitu būdu sukėlęs nelaimingąjį nuotykį, šoferis turi tuojau sustabdyti savo autovežimą ir, prireikus, kiek galėdamas padeda nelaimėje vis tiek, ar jis kaltas dėl to, kas atsitiko, ar ne. Pageidaujant bent kuriam į nuotykį įpainiotam asmeniui ar liudininkui, šoferis turi pasakyti savo pavardę, vardą ir gyvenamąją vietą ir parodyti savo pasą ir šoferio knygelę, o taip pat suteikti reikalingų žinių apie autovežimio savininką. Nesant prie nuotykio nukentėjusiems arba suinteresuotiems asmenims ar liudininkams, šoferis privalo neatidėliodamas nuvykti į arčiausią policijos įstaigą ir pranešti apie nuotykį.

Sužeistam žmogui turi būti tuojau suteikta galima pirmoji pagalba ir, prireikus, jis turi būti nuvežtas į artimiausią medicinos pagalbos vietą ar ligoninę.

79. Autovežimiai ir arklių vežimai sustoti gali tik savo krypties dešinėje kelio pusėje prie pat kelio ar šaligatvio krašto keliui ar gatvei išilgai taip, kad galimai kuo mažiausia trukdyti kitiems važiuojantiems. Sustoti ar tuo labiau stovėti kelio viduryje ar iš kairės pusės draudžiama, išskyrus tuos atsitikimus, kai afskirose vietose, paženklintose raide „p“ leidžiama sustoti ir stovėti kelio viduryje ar ir iš kairės pusės. Stovėti tose vietose, kur tam tikrais ženklais ten stovėti neleidžiama, yra draudžiama.

80. Autovežimiui stovint bendro naudojimosi keliuose ar viešose vietose tamsos metu jo užpakalinis raudonos šviesos žibintuvas turi būti uždegtas; neapšviestose gatvėse ar užmiesčio keliuose autovežimiui stovint, turi būti taip pat uždegti pryšakiniai mažosios šviesos žibintuvai.

81. Stovėti tokiose kelio ar gatvių vietose, kur kitiems autovežimiams tos pat krypties pravažiuoti lieka mažiau kaip 3 mtr.—draudžiama. Taip pat draudžiama stovėti dviems autovežimiams vienas priešais antro kelio abiejose pusėse tais atvejais, kai likęs važiuojamasis kelio plotis tarp stovinčių autovežimių yra mažesnis kaip 6 mtr.

82. Važiavimo greitumas autovežimiais turi atitikti vietos aplinkybes, nepašokant žemiau nurodytas didžiausias leidžiamo greitumo normas.

1. Automobiliams ir motociklams:

a) miestuose, jų priemiesčiuose, miesteliuose ir kitose apgyventose vietose ne greičiau kaip 35 klm/val.;

b) plentuose ir vieškeliuose — 80 klm/val. dieną ir 50 klm/val. — naktį.

2. autobusams ir autosunkvežimiams su pneumatiškomis padangomis:

Bendrojo svorio (tara ir leidžiamoji pakrova)	Autobusai		Autosunkvežimiai	
	Miestuose	Plentuose ir vieškeliuose	Miestuose	Plentuose ir vieškeliuose
ligi 4 000 klg.	30	40	25	30
4 000 — 6 000 „	30	35	20	25
daugiau 6 000 „	20	30	15	20

3. Autovežimiams masiviais guminiiais ratais, autovežimiams, traukiantiems mašinas nukentėjusias dėl avarijos ir autovežimiams pravažiuojantiems darbų vietas — 15 klm/val.

Tam tikrais ruožais ar tam tikrose vietose, prireikus, važiavimo greitumą, kelių administracija visų rūšių autovežimiams, gali dar daugiau sumažinti, pastatant tam nustatytus kelių signalizacijos ženklus.

83. 82 str. nurodytas greitumų apribojimas neliečia gaisrinių gurguolių, vykstančių į gaisro vietą ir greitosios pagalbos autovežimių, pervežančių ligonius ar nukentėjusius arba vykstančius į paskyrimo vietą.

84. Visi 82 str. nurodyti greitumo tempai yra didžiausieji ir todėl teleistini tik tokiose vietose, kur kelias laisvas, kur pryšakyje esamas vietas ir kelią galima gerai matyti ir, kur laiku gali-

ma numatyti važiavimą iš skerskelių. Šiaip, visais atvejais, taip pat nakties metu, ar prisiartinant taisomus tiltus ar remontuojamą kelią, ar važiuojant slidžiu keliu dėl purvo ar ledo, greitį reikia sumažinti pagal reikalą, visumet turint galvoje, kad joks autovežimis neturi niekumet važiuoti tokiu greitumu, kad jo šoferis negalėtų sustoti tame kelio tarpe, kurį jis mato prieš save esant visai laisvą.

85. Važiuojant įkalniai, mažiausia už 100 mtr. prieš staigų profilio persilaužimą greitumas turi būti sumažintas ir, be to, susidūrimų su priešais atvažiuojančiais išvengti, laikomasi kelio dešinės pusės.

86. Kelio kreiviosiose turi būti važiuojama laikantis dešinės kelio krypties ir ko atsargiausia, mažinant greitumą kuris turi būti juo mažesnis, juo staigesnė kreivoji ir blogesnės matymo sąlygos.

87. Šoferis palikdamas autovežinį stovėti bendro naudojimosi keliuose ar viešose vietose motoro veikimą turi sustabdyti. Tokiais atvejais, pats autovežimis turi būti apsaugotas stabdžių.

88. Palikti vežimą su arkliais kelyje be suaugusiųjų žmonių priežiūros — draudžiama.

89. Šoferiai turi daboti, kad autovežinio numerio ženklai visada būtų švarūs ir gerai matomi.

90. Autobusų ir taksi šoferiai ir konduktoriai turi būti švariai apsirengę ir dėvėti Vidaus Reikalų Ministerio nustatytą uniformą.

91. Šoferiams, valdantiems autovežinį, kuriuo vežami už atlyginimą keleiviai, draudžiama rūkyti, kalbėti arba perduoti vairą kitiems, neturintiems teisės tokį autovežinį valdyti.

92. Autovežiniai, skiriami keleiviams už atlyginimą vežioti turi būti švariai laikomi, tvarkingomis sėdynėmis, visumet gerai išvėdinti, išdulkinti ir išplauti.

93. Autobusais ir automobiliais, kurie naudojami verslo reikalamis, draudžiama vežioti:

- 1) sergančius apkrečiamomis ligomis ir lavonus,
- 2) esančius neblaiviam stovyje,
- 3) sprogstamąją ar lengvai užsidegamąją medžiagą,
- 4) nešvarius ar dvokiančius daiktus.

I p a s t a b a. Taksi automobiliais leidžiama vežti esančius neblaiviam stovyje.

II p a s t a b a. Išimties keliu, apskrities ar miesto gydytojui leidus ir su policijos žinią, autobusu ar taksi gali būti pervežami sergantieji apkrečiamomis ligomis su sąlyga, kad tuo autobusu ar taksi nebus vežami sveiki keleiviai, išskyrus ligonių palydovus, kol bus padaryta tam autobusui ar taksi dezinfekcija.

94. Pervežus autovežiniu ligonį, sergantį apkrečiamąją liga ar abejojant, kad toks ligonis buvo vežamas, ar šiaip, sveikatos departamento skirtiems sanitarinės priežiūros asmenims pareika-

lavus, autovežimui atliekama dezinfekcija sveikatos departamento nustatyta tvarka. Dezinfekcijos išlaidas apmoka autovežimio savininkas.

95. Autobusuose leidžiama vežti šunis, kates ir kitus smulkius gyvulius ir naminius paukščius, tik juos švariai laikant, su sąlyga, kad niekas iš keleivių tam neprieštarauja.

96. Autobusai turi tiksliai laikytis juose iškabintų kursavimo tvarkaraščių ir taksos. Kursavimo tvarkaraščiai ir imamojo mokesčio taksos turi būti taip pat iškabinti autovežimių stotyse.

97. Užmiesčio autobusais ir automobiliais, vežančiais už atlyginimą keleivius, draudžiama vežioti keleivių daugiau kaip jame yra sėdimų vietų, skirtų keleiviams. Užmiesčio autobusuose stovimosios vietos visai neleidžiamos.

98. Kad šoferis galėtų laisvai vairuoti, autobuse, šalia jo, niekas negali būti sodinamas. Autosunkvežimuose šalia šoferio gali sėdėti tik jo padėjėjas arba vienas iš prekių palydovų.

99. Kiekvienas autobusas kelionėje turi turėti benzino ir tepalo tiek, kiek reikia autobusui laisvai ligi arčiausios pakelėje benzino bei tepalo stoties nuvažiuoti. Autobuse turi būti reikalingas komplektas taisymo prietaisų: ne mažiau kaip dvi atsargos padangos ir atsarginė signalo šviesos lemputė. Mieste kursuoją autobusai savo atsargos padangas gali laikyti garaže.

100. Keleiviams vežioti vartoti autosunkvežimius arba mišrius autovežimius žmonėms ar kroviniams vežioti — draudžiama.

Išimtys tegali būti daromos, kiekvieną kartą skyrium, plentuose — plentų ir vandens kelių direktoriui ir vieškeliuose — vietos apskrities valdybai sutikus.

101. Autosunkvežimis neturi būti apkraunamas daugiau kaip kad registruojant nustatytas jo didžiausias leistinas pakrovimo svoris. Autosunkvežimio pakrovimas turi būti taip sudėtas, kad nesudarytų jokio suvaržymo bendram susisiekimui. Pakrovimo plotis neturi viršyti 16 str. nurodymus.

102. Draudžiama autovežimių motorus bandyti ir autovežimius valyti gatvėse — nepaskirtose tam vietose. Tokias vietas nustato vietos savivaldybės.

103. Autovežimui kelyje sugedus ir jį taisant, turi būti pasirūpinta, kad nebūtų sudaryta dėl to bet kurio trukdymo kitiems važiuotojams. Autovežimis turi būti pervestas galimai arčiau į kelio dešinįjį kraštą, o likusioje važiuojamoje dalyje neturi būti laikomi taisymo prietaisai, ratai, padangos ir kt. autovežimio dalys.

104. Sustojus autovežimui kelyje ar gatvėje, draudžiama iš jo išlipti ar įlipti iš tos pusės, iš kurios kiti autovežimiai pravažiuoja sustojusį autovežinį.

105. Norint daryti bendro naudojimosi keliais autovežimį bei motociklą lenktynes ar jų važiavimo greitumą išbandyti, reikia kiekvieną kartą gauti atskirą tam reikalui leidimą plentuose —

plentų ir vandens kelių valdybos, o miestų gatvėse ir vieškeliuose — savivaldybių išlaikomuose — atatinamos apskrities ar miesto savivaldybės.

Išduodant lenktynėms ar autovežimių greitumui išbandyti leidimą turi būti kartu pranešta apie tai atatinkamam apskrities viršininkui.

106. Kandidatui į šoferius praktikuojantis, greta jo prie autovežimio vairo turi būti palydovas, turįs šoferio raudoną knygėlę. Tokiais atvejais palydovas laikomas autovežimio šoferiu. Važiuojant šią tvarką autovežimis privalo būti pažymėtas iš pryšakio ir iš užpakalio užrašu stambiomis raidėmis „Mokomasis“ arba sutrumpintai „Mok.“. Važiuoti šią tvarką miesto gatvėmis ar gyvenčio važiavimo keliais visai draudžiama.

Naudotis kaip mokomąja mašina autobusus vežančius keleivius — draudžiama.

107. Reklaminės iškabos prie kelio tegali būti išstatomos tik tokios ir tokiu nuo kelio atstumu, kad jos nekliudytų gerai matyti kelio signalizacijos ženklus ir jų nepainiotų. Leidimus prie kelio reklamoms iškabinti duoda plentų ir vandens kelių valdyba — plentuose ir šios valdybos išlaikomuose vieškeliuose; apskričių ar miestų savivaldybės — jų išlaikomuose keliuose.

2. Važinėjimo tvarkos priežiūra.

108. Autovežinį, motociklą ar arklių vežimą valdąs asmuo (šoferis, vežėjas) turi klausyti policijos, kariškų sargybų ir tų kelio priežiūros asmenų, kuriems yra pavesta žiūrėti susisiekimo tvarkos, nurodymų ir jiems pareikalavus privalo tuojau sustoti. Šiems asmenims pareikalavus, šoferis privalo parodyti šoferio knygėlę bei autovežimui išduotą leidimą ir suteikti kitų reikalui atatinkančių žinių.

Policija arba asmens, kuriems pavesta yra žiūrėti susisiekimo tvarkos, autovežinį, motociklą ar vežimą stabdo tik jiems prasižengus važiavimo taisyklėse arba kitai svarbiai priežasčiai esant.

109. Kelių priežiūros asmens, kurie turi teisę žiūrėti susisiekimo tvarkos, aprūpinami plentuose ir Susisiekimo Ministerijos išlaikomuose vieškeliuose, specialiais plentų ir vandens kelių direktoriaus išduotais liudymais (11 pavyzdys), o vieškeliuose, esančiuose savivaldybių žinioje — apskrities viršininko išduotais liudymais.

Šie asmens, žiūrėdami susisiekimo tvarkos, privalo turėti su savimi aukščiau sakytus liudymus ir juos rodyti sustabdytų dėl pastebėtos netvarkos autovežimių savininkams ir šoferiams, kai jie to pareikalautų.

110. Autovežinį, motociklą ir arklių vežimą sustabdyti policijos tarnautojas, karys — sargybinis ar kelių priežiūros agentas uniformoje:

- a) dienos metu iškelia ranką aukštyn,
b) nakties metu mosuoja bet kurios šviesos žibintuvu arba neturint žibintuvo, taip pat kaip ir dieną iškelia aukštyn ranką ir duoda signalą švilpuku.

V. Autovežimio savininko ir šoferio pareigos ir atsakomybė.

111. Šoferis yra atsakingas už netinkamą stovį ir blogą veikimą vairo, stabdžių, garo ir šviesos signalų. Autovežimio savininkas atsakingas už autovežimio blogą išorinę išvaizdą, švaros stoką viduje, blogas sėdynes, nebuvimą reikalingų iškabų ir visus kitus trūkumus, kurie pagal šias taisykles reikalaujami.

112. Autobusų šoferiai privalo turėti normalų poilsį. Draudžiama, kad autobusų šoferiai važinėtu (vairuotų) daugiau kaip 8 valandas miestuose ir daugiau kaip 12 valandų su pertraukomis — užmiesčio susisiekiame į parą. Už šio straipsnio pildymą atsako autobuso savininkas.

113. Savininkas ir šoferis neturi teisės duoti valdyti autovežinį asmeniui, kuris neturi šoferio knygelės ir teisių tokiam autovežimiui valdyti.

114. Šoferis, vairuodamas autovežinį, turi būti blaivus.

115. Nusizengusius šioms taisyklėms asmenis baudžia apskrities viršininkas pagal Autovežimų įstatymo 21 str., pasiremdamas policijos pravedta kvota arba plentų ir vandens kelių valdybos, rajono viršininko ar sauskelių tarnybos viršininko pristatymais. Apie uždėtą pabaudą pagal plentų ir vandens kelių valdybos, rajono ar sauskelių tarnybos viršininko pristatymus apskrities viršininkas praneša plentų ir vandens kelių valdybai.

Apskrities viršininkas gali pasiūlyti (laikinai ar visai) šoferiams egzaminuoti komisijai atimti šoferio teisę, kai asmuo yra aiškiai ar pakartotinai prasižengęs šių taisyklių reikalavimams.

Autovežimų įstatymui vykdyti taisyklių pavyzdžiai.

1 pavyzdys.

Ankieta.

- 1) Autovežimio motociklo firma
- 2) Serija arba tipas (firmos ženklas)
- 3) Autovežimio motociklas išleistas m.
- 4) Variklio Nr.
- 5) Cilindrių skaičius
- 6) Stumoklio eiga ir cilindrių skersmuo
- 7) Ratlankių (gumų) didumas ir rūšis
- 8) Priekabos ratlankių (gumų) didumas ir rūšis
- 9) Autovežimio rūšis (pavadinimas)
- 10) Keleivinio autovežimio kuzovo tipas
- 11) Autosunkvežimio platformos plotas mtr.
- 12) " " priekabos " "
- 13) Keleivinio automobilio vietų skaičius ir leidžiamasis bagažo pakrovimas
- 14) Autosunkvežimio tonažas klgr.
- 15) " " priekabos tonažas klgr.
- 16) Autovežimio motociklas yra naujas / naudotas, įgytas m.
- 17) Autovežimiu motociklu jau važiuota klm.
- 18) Autovežimio kaina
- 19) Apmokamų arklio jėgų skaičius
- 20) Autovežimio tara klgr.
- 21) Priekabos " "
- 22) Ar buvo pernai gautas autovežimiui ženklas, jei buvo tai kuris Nr.
- 23) Kuriems reikalams imamas ženklas

193 m. mėn. d.

Parašas

Autovežimio tikrinimo aktas Nr.

193... m. mėn. d.

miesto
apskr. auto ir arklių vežimus tikrinti komisija, kurios pirmininkas
miesto
apskr. inžinierius ir nariai:miesto
apskr. policijos vadas miesto
apskr. savivaldybės atstovas ir plentų ir van-
dens kelių valdybos atstovas , pasirėmę
Autovežimų įstatymo 4 str. ir jam vykdyti taisykių 29 str. patikrino pil.
..... , gyv.mieste
apskrityje gatvė
valsčiujeNr. autovežimį
kaime motociklą ir rado, kad:

- 1) Autovežimio
Motociklo firma
- 2) Serija arba tipas (firmos ženklas)
- 3) Autovežimio
motociklas išleistas m.
- 4) Variklio Nr.
- 5) Cilindrių skaičius
- 6) Stumoklio eiga ir cilindro skersmuo
- 7) Ratlankių (gumų) didumas ir rūšis
- 8) Priekabos ratlankių (gumų) didumas ir rūšis
- 9) Autovežimio rūšis (pavadinimas)
- 10) Keleivių autovežimio kuzovo tipas
- 11) Autosunkvežimio platformos plotas mtr.
- 12) " priekabos " " "

13) Keleivių automobilio vietų skaičius ir leidžiamasai bagažo pakro-
vimas

14) Autosunkvežimio tonažas klgr.

15) " priekabos tonažas klgr.

16) Autovežimis
Motociklas yra naujas
naudotas, igytas m.,17) Autovežimiu
Motociklu jau yra važiuota klm.

18) Autovežimio kaina

19) Apmokamų arklio jėgų skaičius

20) Autovežimio tara

21) Priekabos " " " "

Autovežimio komisija pripažino ir
nutarė

Pirmininkas

Nariai {

Eilės Nr. Nr.	
	Autovežimio savininko pavardė ir vardas
	Gyvenamoji vieta
	Kada autovežimio registruotas
	Autovežimio išduotas numeris
	Kada autovežimio patikrintas
	Firmos pavadinimas
	Autovežimio
	Serija arba tipas (firmos ženklas)
	Kuriais metais autovežimio išleistas
	Variklio Nr.
	Cilindrių skaičius
	Stumoklio eiga ir cilindro skersmuo
	Ratlankių (gumų) matas ir rūšis
	Priekabos ratlankių (gumų) didumas ir rūšis
	Autovežimio rūšis (pavadinimas) ir kokiam reikalui naudojamas
	Keleivių automobilio kuzovo tipas
	Ilg.
	Plotas
	Autosunkvežimio platformos plotas metrais

Autosunkvežimio priekabos plotas mtr.	
Keleiv.	Keleiv. autovežim. vietų skaičius
Bagaz.	ir leidž. bagažo pakrov. klgr.
	Autosunkvežimio tonažas (klgr.)
	Autobuso kursavimo ruož.
	Autosunkvežimio priekabos tonažas
	Kada įgytas, naujas ar naudotas
	Autovežimio kaina
	Kiek kilometrų autovežimiu buvo pravažiuota
	Apmokamų arklio jėgų skaičius
	Autovežimio tara
	Priekabos tara
Lit.	Kiek įmokėta į valst. išdą
ct.	mokesčių
	Už kurį laiką užmokėta
	Lietuvos Banko kvito Nr. ir data
	Kada baigiasi išduoto leidimo terminas
	P a s t a b a

L. R.

Miesto
apskr.

VALDYBOS

Leidimas Nr.

LEIDIMAS Nr.

miesto apskr. miesto apskr. valdyba leidžia g-vės valsč. Nr. kaimo gyventojui arklių vežimą) firmos „ jo autovežimį (motociklą, „, serijos (tipo) tonažo kgr. svorio tuščiame stovyje ir vietų skaitč., su variklio Nr. naudoti reikalams.

Kalbamas autovežimis (motociklas, arklių vežimas) yra įregistruotas miesto apskr. valdyboje 193 m.

Šis leidimas veikia ligi 193 m. mėn. d. ir jam išduotas Nr. 193 m. mėn. d.

Miesto Burmistras

Sekretorius

7 pavyzdys.

Leidimo veikimas pratęsiamas ligi 193 m. mėn. d.

193 m. mėn. d.

Miesto Burmistras

Sekretorius

Leidimo veikimas pratęsiamas ligi 193 m. mėn. d.

193 m. mėn. d.

Miesto Burmistras

Sekretorius

Leidimo veikimas pratęsiamas ligi 193 m. mėn. d.

193 m. mėn. d.

Miesto Burmistras

Sekretorius

L. R.

V. R. M.

apskrities

nuovados

VIRŠININKAS

193 m. mėn. d.
Nr.

Duotas

Gimimo data

(pavardė, vardas ir tėvo vardas)
(gimimo metai arba amž.) gimimo vieta

Nuolatinė gyvenamoji vieta

Verslas

Paso Nr.

1. Ar buvo teismo baustas? Jeigu buvo, tai už ką?
2. Ar yra teisiamas bei tardomas? Jeigu yra, tai už ką?
- 3) Ar buvo administraciniu būdu baustas? Jei buvo, tai už ką?
4. Apskritai, policijoj esamos žinios apie prašytoją.

Nuovados Viršininkas

7 pavyzdys

Pažymėjimas.

Lietuvos Respublika
Vidaus Reikalų Ministerija

Nr.

193 m. mėn. d.

9 pavyzdys.

Šoferio knygutė asmens reikalams.

Pavardė
Vardas
Gimimo metai
Leista vairuoti

Veikia ligi 19 m. mėn. d.

Šoferiams egzaminuoti
Komisijos pirmininkas

Sekretorius

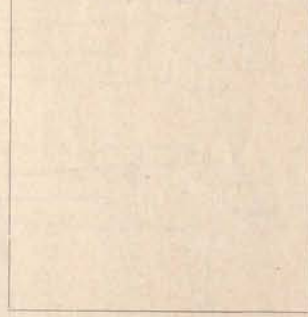
Knygutės veikimas pratęsiamas ligi 19 m.
..... mėn. d.

193 m. mėn. d.

Komisijos Pirmininkas

Sekretorius

Lietuvos Respublika
Vidaus Reikalų Ministerija.

Nr.

193 m. mėn. d.

10 pavyzdys.

Pažymėjimas.

Piliečiui
(vardas ir pavardė)

gimusiam metais, leista vairuoti motociklą.

Auto ir arklių vežimams tikrinti
Komisijos Pirmininkas

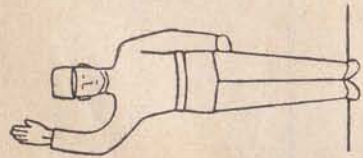
Sekretorius

11 pavyzdys.

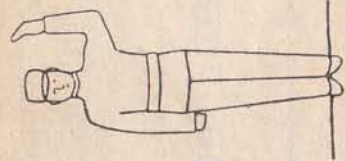
Liudymas.

Liudijama, kad plentų ir vandens kelių valdybos tarnautojas yra kelio priežiūros agentas, kuriam pavesta yra prižiūrėti bei tikrinti susisiekimo tvarką ir autovežimų įstatymų vykdytį taisyklių 109 str.

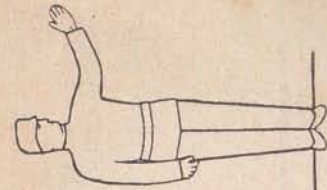
Plentų ir Vandens Kelių Direktorius
Administracijos Skyriaus Viršininkas

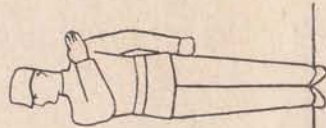
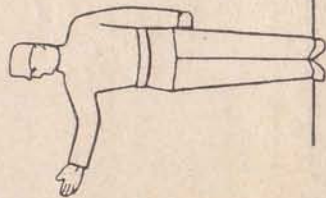
Stok!

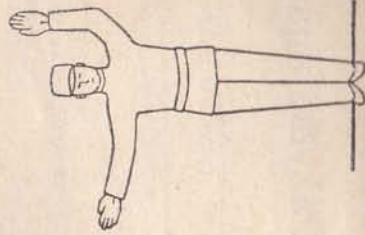
Ženklas, rodantis, kad galima važiuoti toliau

Važiuojantiems iš užpakalio: stok!

Ženklas, rodantis, kad galima važiuoti pirmyn

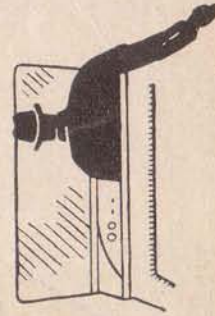
Ženklas iš užpakalio ir priešakio: stok!

Ženklas sumažinti važiavimo greitumą
(Mosuoti ranka aukštyn ir žemyn)

Ženklas sukti į kairę

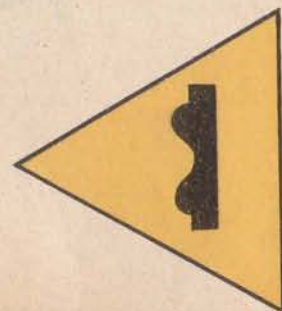

Ženklas sukti į dešinę

Leidžiama aplenkti užpakalinę mašiną

I Priedas Kelių signalizacijos ženklai. I. Pavojaus signalai.

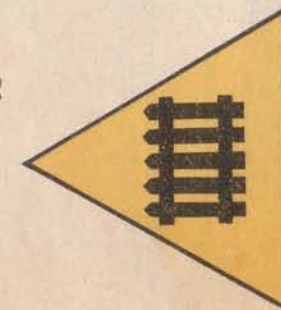
1 pav.
Nelygumas

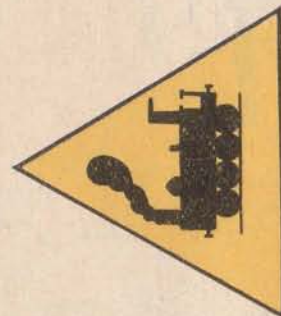
2 pav.
Vingis.

3 pav.
Kryžkelė.

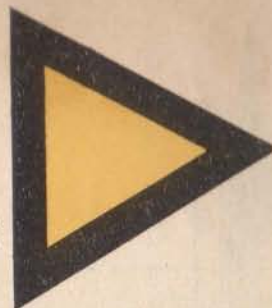
4 pav.
Saugojama geležinkelio
pervaža.

5 pav.
Nesaugojama geležinkelio
pervaža.

6 pav.
Kitoks, nei ženklais 1-5
numatytas pavojus.

7 pav.
Pirmumo signalas.

1) Šių signalų lygiašoniai trikampiai turi 0,70 m. šonų ilgumą.

2) Signalas 1 pav. statomas prieš staigius įdubimus, kai greičiau važiuojant gresia pavojus smarkaus sukrėtimo.

3) Signalas 2 pav. statomas: 1) prieš vingius, kai tiesusis intarpas yra mažesnis kaip 100 m, 2) prieš vieninius (paprastus) pasisukimus, kur radiusas yra plentuose mažesnis kaip 75 m. ir vieškeliuose — mažesnis kaip 30 m ir 3) kai vieniniame pasisukime nuo medžių, trobesių ar kitų vietos daiktų matymas yra tiek blogas, kad važiuodamas šoferis temato prieš save kelio trumpiau kaip per 150 m.

4) Signalas 3 pav. statomas prieš kryžkeles (sauselių persikirtimą).

5) 6 pav. signalas statomas tais atvejais, kai važiuojančiam autovežimui gresia pavojus nuo kitų priekasčių kaip 1 — 5 signalų pavyzdžiuose numatyta, pav. — prieš kelių atsisakojimą ar jų susiejimą, privažiuojant aukštus pylimus, blogai matomus tiltus, blogai matomas apgyventąsias vietas ir pan.

6) Pavojaus signalai statomi statmenai keliui arba pasukant į kelią 10° nuo statmenos. Šie signalai statomi atvažiuojančiam iš dešinės pusės, ne arčiau kaip per 150 m. ir ne toliau kaip per 250 m nuo pavojaus vietos, kai vietos aplinkybės tai leidžia.

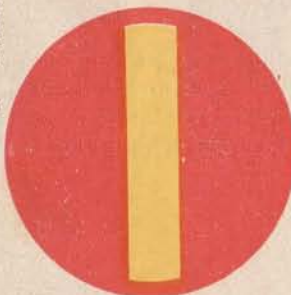
7) 7 pav. signalas trikampio formoje kampu žemyn, nurodo šoferiui, kad jis privalo užleisti pirmenybę autovežimams, kurie važiuoja keliu, į kurį jis įvažiuoja. Šis signalas statomas per 50 m prieš privažiuojamą kelią ir turi pirmenybės ir kitokiame atstume, atsižvelgus vietos sąlygų.

II. Privalomų įsakymų signalai.

1. Draudimo signalai.

1 pav.
Visiems autovežimiams
važinėti draudžiama.

2 pav.
Įvažuoti draudžiama.

3 pav.
Uždrausta važiuoti au-
tomobiliams.

4 pav.
Uždrausta važiuoti mo-
tociklams.

5 pav.
Uždrausta važiuoti auto-
vežimiams ir motocik-
lams.

6 pav.
Ribotas svoris.

7 pav.
Uždrausta važiuoti au-
tomobiliams, kurių svo-
ris didesnis kaip 5,5 ton.

8 pav.
Didžiausias greitumas.

9 pav.
Draudžiama sustoti.

10 pav.
Draudžiama stovėti.

2. Prievolės signalai.

11 pav.
Privalomoji kryptis.

12 pav.
Ispėjamasai ženklas su-
stoti prie muitinės.

1) Privalomų įsakymų signalai apskritos formos, diametro — miestuose 0,40 m ir užmiestų keliuose — 0,50 m. Raudono žiedo plotumas — 0,08 m.,

2) 10 pav. signalas nurodo, kad toje vietoje, kur jis pastatytas draudžiama stovėti ilgiau nustatyto laiko arba tam tikromis valandomis.

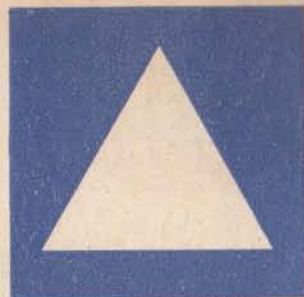
3) 10 pav. signalas gali būti papildytas valandų užrašu, laike kurių stovėti draudžiama (laikina stovėti draudžiama).

4) 12 pav. signalas nurodo, kad artinamasi prie muitinės, kur reikia sustoti. Viršuje rašomas užrašas „Muitinė“, apačioje po brūkšniu „Zoll“ arba „Muitas iestade“, žiūrint kurio krašto vokiečių ar latvių siena privažiuojama.

5) Privalomų įsakymų signalai statomi statmenai keliui, kuriam jie skiriami, išskyrus 9 pav., 10 pav. ir 11 pav. signalų, kurie statomi keliui ar gatvei išilgai.

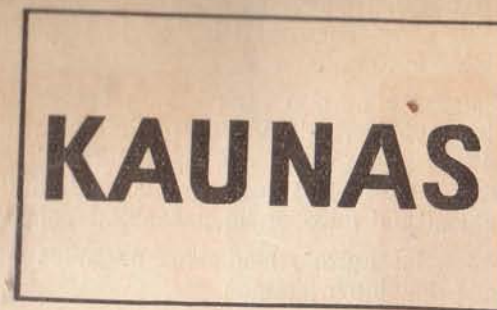
1 pav.
Leidimo stovėti signalas.

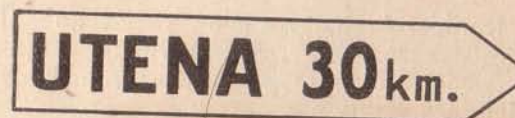
2 pav.
Atsargumo signalas.

3 pav.
Signalas, kuris nurodo kur yra organizuota
nukentėjusiems pagalba.

4 pav.
Vietų pavadinimai.

5 pav.
Krypties nurodymas.

5 a. pav.
Krypčių nurodymai kilometrais.

- 1) Nurodomieji signalai keturkampiai, šių dydžių:
 - a) 1 pav. — $0,40 \times 0,40$ m.
 - b) 2 „ — $0,40 \times 0,40$ „
 - c) 3 „ — $0,50 \times 0,75$ „ su baltu viduryje keturkampiu $0,30 \times 0,30$ m;
 - d) 4 pav. aukštumas $0,30$ m. ir ilgumas $0,60$ m. raidės turi $0,10$ m;
 - e) 5 pav. — plotumas $0,13$ m vienai vietai nurodyti, $0,23$ — dviem vietom tos pat krypties nurodyti ir t. t. po $0,10$ m kiekvienai

eilutei; ilgumas 0,60 m. Raidžių aukštumas daromas 0,07 m. pagrindinei (viršutinei) vietai nurodyti ir 0,05 m tarpinėms (žemiau išrašytoms) vietoms nurodyti.

2) 2 pav. signalas nurodo autovežimių šoferiams, kad šiuo signalu paženklintą vietą reikia važiuoti labai atsargiai, kad išvengus pavojaus, kuris gresia kitiems šiuo keliu besinaudojantiems (pav. artinantis prie mokyklos). Šis signalas gali būti papildytas užrašu ar piešiniu aiškiai nurodančių paženklinamąją vietą.

3) 3 pav. signalas nurodo medicinos pagalbos punktą organizuotą oficialiai pripažintos įstaigos.

4) Krypties ženklai 5 pav. gali rodyti kryptį arba į vieną vietą arba į kelias tos pat krypties vietas su tolumų nurodymu. Toliaus pagrindinė vieta rašoma viršuje. Atstumai rašomi vienoje eilutėje su vietos pavadinimu.

Plentuose ir didesnio autovežimio važiavimo (I-os eilės) vieškeliuose krypties ženkluose rašomos viršuje pagrindinės žymesnės vietos, žemiau, toje pat plokštelėje ar atskirose plokštelėse, rašomos tarpinės vietos.

P a v y z d y s. Važiuojant iš Kauno į Klaipėdą per Jurbarką dideliuose kryžkeliuose tektų rodyti viršuje „Jurbarkas“, žemiau „Vilkija“ ir gal dar kuri tarpinė vieta, pav. „Veliuona“. Važiuojant iš Kauno plentu į Zarasus tenka rašyti: išvažiavus iš Kauno viršuje — „Ukmergė“, žemiau „Jonava“ išvažiavus iš Ukmergės rašyti viršuje „Zarasai“, žemiau — „Utena“ ir t. t.

5) Nurodomieji signalai 4 pav. ir 5 pav. statomi keliui išilgai, gi signalai 2 ir 3 pav. statomi keliui statmenai. 1 pav. signalas statomas žiūrint vietos apystovų arba keliui statmenai arba jam išilgai.

IV. Bendrieji nuostatai.

Signalų plokštelėms vartotina katilinė geležis 2 — 3 mm storumo. Vieškeliuose gali būti vartojamos ir medinės dailiai padarytos lentelės. Stulpams vartotini arba geležiniai stiebai (specialinė geležis arba seni siaurųjų kelių bėgiai), arba mediniai gražiai drožti tiesūs stulpai. Plokštelių atvirkščioji pusė ir stiebai dažomi pilkai, pageidaujama mėlyno antspalvio. Plokštelės stiebuose turi būti įtvirtintos taip, kad apačia plokštelės būtų apie 2,0 m. virš kelio važiuojamosios dalies.

Žyginų arklių ir pastočių įstatymas.

(V. Ž. Nr. 191 — 1925. V. 9)

§ 1. Valstybės ir savivaldybių įstaigų tarnautojams ir paštui vežioti steigiamos žyginų arklių stotys.

§ 2. Kiekviename valsčiuje ar valsčiaus teisėmis mieste steigama ne mažiau kaip viena žyginų arklių stotis.

Žyginų arklių stočių atskiruose valsčiuose ar miestuose įsteigimo laiką nustato Vidaus Reikalų Ministeris.

§ 3. Žyginų arklių stotys gali būti laikomos valsčių ar miestų savivaldybių ūkio būdu arba iš varžytynių pavedamos privatiems asmenims (rangovams) ligi 12 metų. Varžytynės daromos ne vėliau kaip liepos mėn. 1 d.; nuomojimo metai prasideda nuo kitų metų sausio 1 d.

§ 4. Žyginų arklių stočių ir kiekvienoje stotyje laikomų vežėjų, arklių, vežimų ir rogių skaičių kiekvienoje apskrityje nustato Apskrities Taryba ir tvirtina Vidaus Reikalų Ministeris.

Smulkesnę tvarką stotims laikyti ir prižiūrėti nustato Vidaus Reikalų Ministeris atskira instrukcija.

§ 5. Žyginų arklių stotys yra Apskrities Valdybos priežiūroje.

§ 6. Žyginų arklių stotys laikomos savivaldybių lėšomis. Stotims laikyti, reikalui esant, savivaldybėms skiriama pašalpų iš Valstybės lėšų.

§ 7. Žyginų arklių stotims laikyti valsčių ar miestų tarybos turi teisės uždėti gyventojams mokesčių, jei stočių laikymo išlaidos nėra padengiamos kitais būdais.

Šių mokesčių suma negali būti didesnė, kaip reikalinga tų stočių laikymo nuostoliams padengti.

Tie mokesčiai yra skiriami žemės mokesčių mokėtojams ir mokesčių nuo nekilnojamojo turto mokėtojams tam tikru vienetu % nuo valstybinių šitos rūšies mokesčių.

Tie mokesčiai įnešami į valsčiaus ar miesto valdybos kasą kartu su mokesčiais bendriems valsčiaus ar miesto reikalams.

§ 8. Žyginų arklių stotys privalo vežioti paštą už tam tikrą Ministerių Kabineto nustatytą atlyginimą.

§ 9. Jei kuriame valsčiuje yra valsčiaus centre (miestelyje) viena ar kelios pašto įstaigos ar agentūros, tai žyginų arklių stotys privalo ir jas aprūpinti.

§ 10. Žyginiais arkliais turi teisės naudotis valstybės ir savivaldybių įstaigų tarnautojai, kurie keliauja tarnybos reikalais, būtent:

1) visų centro valdžios įstaigų tarnautojai;

2) vietos įstaigų tarnautojai:

- a) apskričių gydytojai ir felčeriai,
- b) teismo tardytojai,
- u) apskričių veterinarijos gydytojai ir felčeriai,
- d) mokesčių inspektoriai,
- e) kriminalinės policijos valdininkai,
- f) valsčių viršaičiai,
- g) pašto ir telegrafo įstaigų tarnautojai telegrafo telefono linijoms taisyti,
- h) mokyklų inspektoriai,
- i) darbo inspektoriai,
- k) apskrities agronomai,
- l) apskričių žemės tvarkytojai, jų padėjėjai, likvidatoriai, kultūrtechnikai, statybos technikai, dešimtininkai, mokesčių inspektorijų padėjėjai ir
- m) apskričių akcizo revizoriai (V. Ž. Nr. 287 — 1928. X. 26 ir Nr. 311 — 1929. X. 28).

P a s t a b a. Žyginiai arkliai turi būti duodami negalintiems eiti kaliniams vežti.

I I p a s t a b a. Valsčiaus ar miesto tarybai nutarus, žyginiais arkliais gali naudotis valsčiaus ar miesto tarybos nustatytomis sąlygomis ir kiti valstybės ir savivaldybių įstaigų tarnautojai.

§ 11. Žyginų arklių reikalauti galima dienos ir nakties metu. Žyginiai arkliai turi būti parūpinti ne vėliau kaip per dvi valandas.

Paštui vežioti žyginiai arkliai privalo būti parūpinti nustatytu tvarkraščiu.

Žyginų arklių galima reikalauti Vidaus Reikalų Ministerijos nustatytos formos pareiškimais (liudymais).

Žyginų arklių reikalavimo pareiškimus (liudymus) centro įstaigų tarnautojams duoda Vidaus Reikalų Ministerija, vietos įstaigų tarnautojams — atatinamos apskrities valdybos.

Tie pareiškimai (liudymai) duodami ne ilgiau kaip vieneriems metams; jų galiojimo terminas turi baigtis ne vėliau kaip gruodžio mėn. 31 dieną.

§ 12. Stotyse laikomos žyginų arklių naudojimo tam tikros knygos, kuriose aiškiai turi būti pažymėta, — kas, kur, kuriuo metu (dienos, valandos, minutės), kuriuo dokumentu yra išvažiavęs.

§ 13. Žyginiai arkliai turi važiuoti tokiu greitumu: plentu ne mažiau kaip 9 klm. per valandą, vieškeliais ir paprastais keliais — jei geras kelias — ne mažiau kaip 8 klm., jei vidutinis — ne mažiau kaip 6 klm., jei blogas — ne mažiau kaip 3 klm. Nuvežus keleivį, leidžiama ganyti arkliai, skaitant už kiekvieną valandą, išbūtą kelionėje, ne daugiau kaip pusę valandos.

§ 14. Žyginiai arkliai veža tarnautojus ne toliau kaip į kitą stotį ar ne toliau kaip 15 klm. į šalį.

Nuvažiavęs žyginiais arkliais tarnautojas neturi teisės laikyti arklio nenaudodamas ilgiau kaip 3 valandas.

Už kiekvieną išlaikytą be naudojimo valandą, atskaičius iš šio laiko įstatymo § 13 nurodytą arkliams poilsio laiką, tarnautojas privalo atlyginti tam tikra Ministerių Kabineto nustatyta norma.

§ 15. Už tarnautojo vežamą drauge su savim bagažą ligi 30 klgr. syrium nemokama.

§ 16. Kiekvienoje stotyje turi būti skundų knygos.

§ 17. Sutartys rašomos valsčių ar miestų valdybų vardu. Sutarties pavyzdį nustato Vidaus Reikalų Ministeris, susitaręs su Susisiekimo Ministeriu.

§ 18. Atlyginimo normas už valstybės ir savivaldybių tarnautojų naudojimąsi žyginiais arkliais nustato Ministerių Kabinetas.

§ 19. Pinigai už nuvežimą turi būti sumokėti stotyje prieš išvažiuojant; nesumokėjus, stoties laikytojas turi teisės arklių neišleisti.

Už pašto vežiojimą atlyginama kas mėnuo ne vėliau kaip kito mėnesio 10 dieną.

Stoties laikytojas privalo duoti pinigų priėmimo kvitas, už kurias žyminio mokesčio nemokama.

§ 20. Pastotimis leidžiama naudotis tik šitais atvejais:

1) Skubiai keliantis kariuomenės dalims iš vienos vietos į kitą;

2) naujokų daiktams pervežti;

3) valsčiaus reikalams, valsčiaus tarybai nutarus;

4) Valstybės ir savivaldybių įstaigų tarnautojams vežioti tuose valsčiuose ar miestuose, kur žyginų arklių stotys neįsteigtos.

Pastočių naudojimosi taisyklės leidžia Vidaus Reikalų Ministeris.

§ 21. Šią įstatymą vykdo Vidaus Reikalų Ministeris.

Atlyginimo normos už naudojimąsi žyginiais arkliais.

(V. Ž. Nr. 227 — 1926. V. 27).

Ministerių Kabinetas, pasirėmęs Žygių arklių ir pastočių įstatymo §§ 8, 14 ir 18 (Vyr. Žin. Nr. 191, eilinis Nr. 1293), už naudojimąsi žyginiais arkliais nustato tokias atlyginimo normas —

- a) už kiekvieną nuvažiuotą su paštu kilometrą
 - dviem arkliais mokama 35 ct.
 - vienu arkliu „ 25 ct.

Be to, už vežamus pašto siuntinius ir krovinius mokama po 0,2 ct. už kiekvieną kilogramą ir kiekvieną kilometrą, išskaičius iš vežamų siuntinių bendro svarumo, važiuojant vienu arkliu — 120 klgr. ir važiuojant dviem arkliais — 200 klgr., už kuriuos nemokama.

Pastaba. Šios atlyginimo normos už pašto vežiojimą mokamos nuo 1928 m. sausio m. 1 d. tose žygių arklių stotyse, kuriose jos laikomos valsčių ar miestų savivaldybių ūkio būdu, o tose žygių arklių stotyse, kuriose jos yra atiduotos iš varžytynių rangovams laikyti, šios atlyginimo normos mokamos nuo to laiko, kai sudarytų su rangovais sutarčių terminas pasibaigia.

Tos pašto įstaigos, kuriose paštas vežiojamas samdomais arkliais, paštui vežioti turi naudoti žygius arklius. (V. Ž. Nr. 255 — 1927. VII. 5).

b) už valstybės ir savivaldybių įstaigų tarnautojų vežiojimą už kiekvieną kilometrą mokama:

- už 2 arklius — 60 ct.
- „ 1 arkli — 45 „

Be to už vežamą tarnautojų bagažą mokama po 0,2 ct. už kiekvieną kilogramą ir kilometrą, išskaičius iš vežamo bagažo bendro svarumo 30 kilogramų, už kuriuos skyrium nemokama (Žygių arklių ir pastočių įstatymo § 15).

c) už dviejų žygių arklių be naudojimo laikymą už kiekvieną valandą mokama po 5 lt., už vieno arklio laikymą — po 3 lt. (Žygių arklių ir pastočių įstatymo § 14).

Kelių kilometrinių, cirkuliacijos, tiltų ir kiti ženklai.

Vyr. Statyb. Inspekc. aplinkraštis Nr. 401. 1932. I. 7.

1. Cirkuliacijos ženklai.

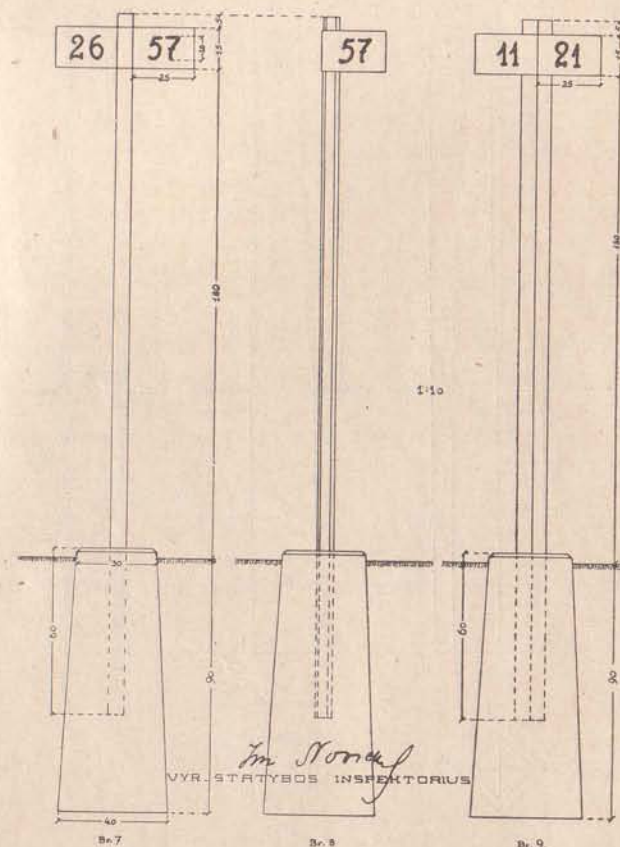
Ženklo forma — trikampis $70 \times 70 \times 70$ cm. iš 2 m/m. storumo skardos, fonas šviesiai geltonai dažytas, pats ženklas juodas. Ženklo pritvirtinimas daromas prie medinio tašyto stiebo 15×15 cm., prie apvalaus stiebo 15—18 cm., prie geležinio (siaurojo geležinkelio) bėgio 7 cm., prie kampuotos geležies pavidalo 1 arba

L Ženklo visur pritvirtinti 1,80 m. virš žemės paviršiaus*). Ženklo stiebai iš bėgio ar kampuotos geležies įtvirtinami į betoninį pamatą 90 cm. gylio, pats stiebas į pamatą įleidžiamas 60 cm. Stiebai dažomi mėlsvai pilka spalva. Vieton šauktuko statomas stulpelis.

2. Kilometriniai ženklai.

Ženklo forma 15×25 cm. iš 2 m/m. storumo skardos, fonas dažytas baltai, skaitlinės — juodai, 10 cm. aukščio. Ženklas gali būti pritvirtintas prie telefono-telegrafo stiebo 2,5 mtr. nuo žemės paviršiaus, arba prie tam tikrų medinių ar geležinių stiebo, kaip parodyta br. 7 — 9. Mediniai stiebai gali būti aptašyti 15×15 cm. arba apvalūs 15—18 cm.; geležiniai stiebai daromi iš bėgių 7 cm. storio arba iš kampuotos geležies. Mediniai stiebai

GELEŽINIAI KELIŲ ŽENKLAI.

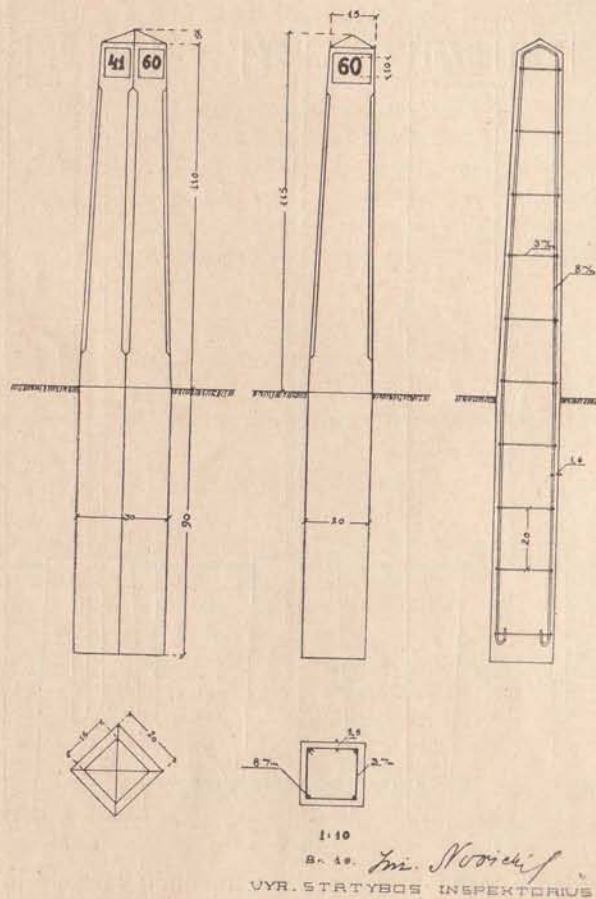
mės paviršiaus, arba prie tam tikrų medinių ar geležinių stiebo, kaip parodyta br. 7 — 9. Mediniai stiebai gali būti aptašyti 15×15 cm. arba apvalūs 15—18 cm.; geležiniai stiebai daromi iš bėgių 7 cm. storio arba iš kampuotos geležies. Mediniai stiebai

*) Žr. V. Žin. Nr. 376.

įleidžiami žemėn 90 cm; stiebo apačioje pritvirtinamas skersinis tašelis $60 \times 10 \times 6$ cm.; stiebai ištiesai dažomi melsvai pilka spalva.

Br. 10 parodytas gelžbetoninis kilometrinis ženklas 115 cm. aukščio nuo žemės paviršiaus ir įleidžiamas 90 cm. į žemę. Stiebas dažomas cemento skiediniu; jo viršutinės dalys dažomos baltai ir tame baltame fone rašomos skaitlinės juodos spalvos 10 cm. aukščio. Armatūra — 4 vielos strypai 8 m/m; pavalkėliai (bugeliai) iš 3 m/m. vielos per 20 cm. vienas nuo kito. Betono skiedinys 1:8.

GEIŽBETONINIAI KELIŲ ŽENKLAI

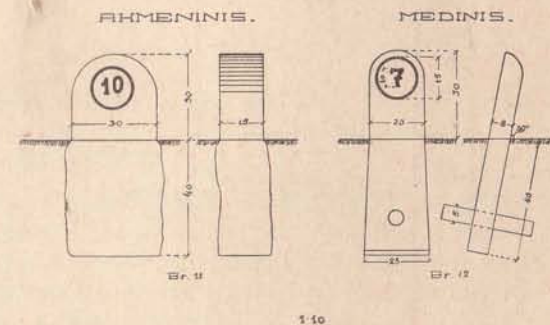

3. Taislių numeracijos ženklai.

Taislių numeracijos ženklai gali būti akmeniniai, betoniniai ar mediniai.

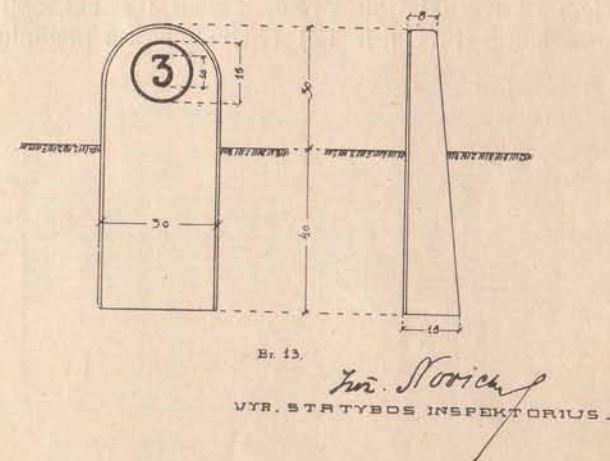
Akmeniniai ženklai turi būti 30 cm. aukščio, 30 cm. pločio ir 15 cm. storio. Skaitlinės juodos 10 cm. aukščio, apskritime 15 cm. skersmens, baltame fone su juodais 1 cm. kraštukais. Žemėn ženklas įleidžiamas 40 cm. Br. 11.

TAISLIŲ ŽENKLAI.

Cementiniai ženklai visai panašūs į akmeninius, tik jų storumas yra 8 cm.

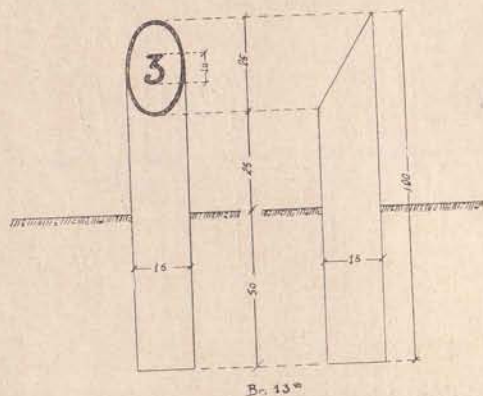
Mediniai (ąžuoliniai) turi būti 30 cm. aukščio, 20 cm. pločio ir 8 cm. storio. Skaitlinės rašomos taip pat, kaip ir ant akmeninių

ženklų. Žemėn įkasama 40 cm.; apačioj, kad tvirčiau laikytųsi žemėje perkaltas 5 cm. ąžuoliniu mietu. Pats ženklas stovi pasviręs apie 80° kampui.

Taislių ženklų rūšį pasirenka seniūnijos ir tvirtina valsčiaus statybos komisija. Draudžiama vartoti įvairius ženklus tame pačiame kelio ruože. Ženkloi statomi užgriovyje ir patstatymo linija turi būti išlyginta.

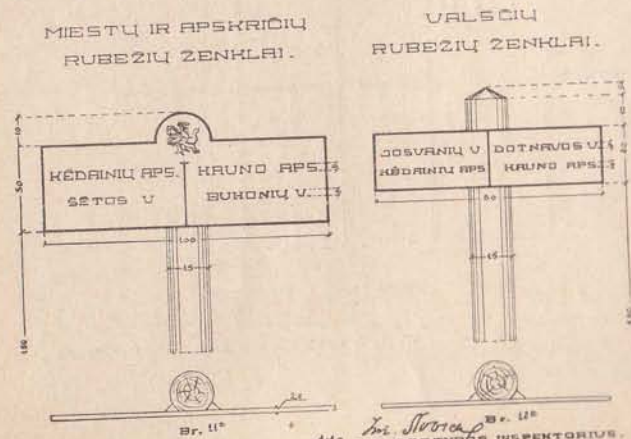
MEDINIAI TAISLIŲ ŽENKLAI.

Br. 13
UVR. STATYBOS INSPEKTORIUS.

4. Apskričių, miestų ir valsčių ribų ženklai.

Apskričių ribų ženklai su Vyčiu, dydžio 100 cm. × 30 cm. iš 25 cm. storio lentų (br. 11 ir 12) tvirtinami prie medinių stiebų

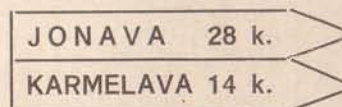
15—20 cm., 180 cm. nuo žemės paviršiaus. Užrašai ant lentos daromi juoda spalva 10 cm. dydžio raidėmis baltame fone. Lenta

apvesta juodos spalvos rėmeliais 1 cm. pločio. Stiebas dažomas melsvai pilka spalva. Įtvirtinimas žemėje kaip br. 16.

Valsčių ribų ženklai dydžio 80 cm. × 20 cm. iš 2,5 cm. storio lentų (br. 13) tvirtinami prie medinių stiebų 15—18 cm., 1,80 m. nuo žemės paviršiaus. Užrašai ant lentos daromi juodais dažais 7 cm. aukščio raidėmis baltame fone. Stiebas tašomas ir įtvirtinamas, kaip apskr. ribų stiebai. Stiebai gali būti ir geležiniai.

5. Kelio krypties ženklai.

Ženklų išmėros 13 cm. × 60 cm., 2,5 cm. storio lentų; lentelės galas nupiaunamas smailiu kampu, rodančiu kryptį; užrašai daromi 7 cm. aukščio raidėmis; greta užrašo vienoje eilutėje rašoma klm. skaičius. Norint toje pat lentelėje parodyti kryptį iki tarpinės vietos, — lentelės plotis didinamas kiekvienam atskiram užrašui 10 cm.; tarpiniai užrašai daromi 5 cm. dydžio raidėmis:

Lentelių fonas baltas; raidės juodos. Ženklas tvirtinamas prie medinių stiebų 15—18 cm. 200 cm. nuo žemės paviršiaus.

6. Miestų ir kaimų pavadinimų ženklai.

Miestų ir kaimų pavadinimai rašomi lentelėje 30 × 75 cm. Lentelė dažyta baltai; užrašas 10 cm. raidėmis, dažomas, juodai. Rašoma tik vietovės vardas: Jonava, Kražiai; nė apskričio, nė valsčiaus nerašoma. Miestų ir miestelių pavadinimuose nevartojama Vyties ženklo. Ženklas pritvirtinamas prie stiebo 15—20 cm. 200 cm. nuo žemės paviršiaus. Stiebas dažomas melsvai pilka spalva.

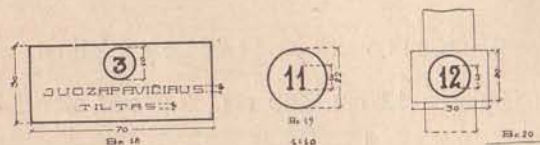
7. Tiltams žymėti ženklai.

Lenta su tilto Nr. ir pavadinimu yra dydžio 70 cm. × 30 cm. Lentos viršuje apskritime 10 cm. diametro rašomas tilto Nr.; apačioje tilto pavadinimas 8 cm. dydžio raidėmis. Mažesnieji, bevardžiai tiltai, žymimi tik numeriu.

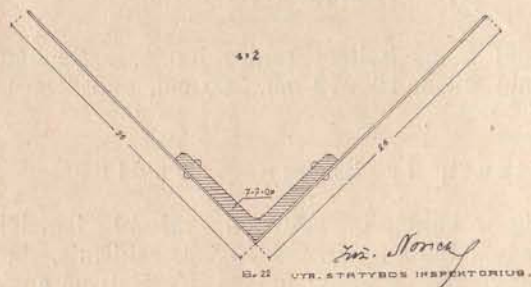
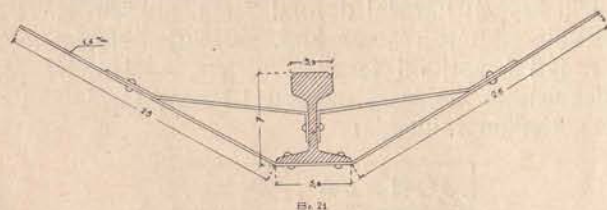
Br. 19 parodytas tilto Nr. pavyzdys, parašytas tiesiog ant tilto ir br. 20 — pritvirtintas prie stiebo.

Tose vietose, kur ženklai nepadaryti, jie turės būti daromi, prisilaikant tarptautinės kelių konferencijos reikalavimų; tie ženklai, kurie jau yra pastatyti, gali stovėti 5 metus; tik kapitaliniai juos remontuojant, teks pritaikinti naujiems reikalavimams.

TILTAMS ŽYMĖTI ŽENKLAI.

KILOMETRINIŲ ŽENKLŲ PRITVIRTINIMAS

Be to, įvedama visa eilė naujų draudžiamųjų ir nurodomųjų ženklų, daugiausiai taikomų miestams. Tų ženklų aprašymus ir brėžinius žiūr. Vyr. Žin. Nr. 376.

VIII. Statyba ir gaisrai.

Ištrauka iš statybos įstatų.

Apie viešai naudojamus trobesius.

161. Visų rūšių viešam naudojimui trobesius leidžiama statyti tik tuomet, kai tų trobesių projektai (planai, fasadai ir piūviai) bus patvirtinti Vidaus Reikalų Ministerijos Vyriausios Statybos Inspekcijos.

162. Visuomenės naudojimui maudyklių įrengimus leidžiama daryti miestuose apskričių arba jų teisėmis tvarkomų miesto valdybų per atitinkamas statybos komisijas.

163. Įrengti visuomeninio naudojimo medinius trobesius, teatrus, cirkus, prisilaikant jų specialio tikslo, leidžiama iki 42,67 mtr. ilgumo ir platumo; vaizdams skiriamiems balaganams iki 53,34 mtr. ilgumo, o platumo tarp vidutinių sienų iki 17 mtr.; be to, tarp balaganų privalo būti protarpis 21,33 mtr. platumo.

Apie įrengimą ir užlaikymą miestuose gatvių, aikščių ir t. t.

181. Tvarkingai įrengti ir laikyti gatves, aikštes, pakrantes, prieplaukas, šaligatvius, viešus sodnus, alėjas, vandentraukius, vandeniui nubėgti latakus, perkusus, tvenkinius, griovius, tiltus, pylimus ir keltus, visuomenės namus ir paminklus, policijai prižiūrint, privalo miestų valdybos, miestų įstatuose nurodytais pagrindais.

183. Tiesiant naujas gatves jų plotis nustatomas nuo 21 iki 32 metrų.

Pastebėjimas. Projektuojant miestų planus gatvių plotis leidžiamas mažesnis tik tai atvejais, kai tektų nukelti arba panaikinti esamus valdžios, visuomenės bei privačius trobesius arba nusavinti kitą kokį didelės vertės turtą; be to, prisilaikoma visų kitų gatvių įrengimo taisyklių, nustatytų šiuose įstatuose. Žodžiu, „gatvė“ reikia suprasti ne tik važiuojamą, bet ir publikai eiti skirtą žemės plotą, tad gatvės plotį sudaro ne tik važiuojama dalis, bet ir šaligatviai.

184. Gatvės turi būti lyginamos iki pat namų taip, kad jose nebūtų duobių ir kalvų.